

PRZYJAŹŃ (643) *sb f*

-źń (171), -zń (29), -fzn, -fn, -sn, ffn (45), -zn (15), -źn (9), -śń, -sń (7), -fń (1), -yn (1), -nfz (1); -źn-, -źń- (210), -zn- (103), -ffn-, -fzn-, -fn-, -sn-, -szn-, -ffzn-, -ssn- (51).

WN i A -ą- (191), -a- (11); -a- *Calag, GórnRozm*; -ą- : -a- *OpecŻyw (1:1), BielKron (36:2), Mącz (29:4), SkarŻyw (8:1), CiekPotr (2:1)*; w pozostałych przypadkach -a- (229), -ą- (9); -ą- *HistAl (1), GosłCast (1)*; -a- : -ą- *BielKron (28:1), Mącz (36:6)*.

sg N przyjaźń (87). ◇ G przyjaźni (179), przyjaźniej (9); -ej *PowodPr (1)*; -i : -ej *Mącz (8:8)*. ◇ D przyjaźni (18), przyjaźniej (2); -ej *BielKron (1)*; -i : -ej *Mącz (4:1)*. ◇ A przyjaźń (208). ◇ I przyjaźnią (56), przyjaźniu (1) *LibLeg*. ◇ L przyjaźni (66), przyjaźniej (4); -i : -ej *Mącz (8:4)*. ◇ V przyjaźni (1). ◇ N a. A przyjaźń (1). ◇ pl N przyjaźni (4). ◇ A przyjaźni (4). ◇ I przyjaźniami (1). ◇ L przyjaźniach (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XIX w.

1. *Bliski stosunek z kimś oparty na wzajemnej serdeczności, szczerości, zaufaniu, możliwości liczenia na kogoś w każdej sytuacji, zażyłość, przyjaźnielstwo; w stosunkach społecznych: życzliwość, przychylność, troskliwość, uczynność, braterstwo; amicitia Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Cn; favor Mącz, Calag, JanStat, Cn; amor HistAl, Mącz, Calag; gratia Vulg, Calag, Cn; benevolentia, familiaritas Mącz, Modrz, Cn; necessitudo Mącz, Cn; consuetudo, fides Mącz; necessitas, vinculum amoris a. coniunctionis Cn (435) : Lew ftećkaiąc táko mowił/ Iákiżem ia fzaleniec był: Zem łobie nikogo nie záchował/ Ktoby mię był dziś rátował. Tákci co pyfznie pánuią/ O przyiaźń się nie prácuia *BierEz M4v, K3v, L3, O4v, P3, Q2 (8)*; Ale gdi to przekłéte Niefffczłéćie k na^m przijdzie/ Wífytka będąza przijáźń od ludzi ođeydzie [!]. Wiedzcie go zafie ku Pilátowi memu bratu/ a podziękuycie mu ijżetz mie vczcil/ ij takowá mi przyiaźń vczynil/ powiedaiątz mu/ ijżem mu za to gniéw moy odpufcil. *OpecŻyw 122; ForCnR E3v; BielŻyw 20; BierRozm 12, 18*; Gdy mi Ambroży brat podárza y vpominki twe przyniofl/ oddał mi zaráz y líft bárzo wdzięczny/ ktory tuż z przodku/ przekláda pewnoś przyaćielítwá/ nád wiáre dofwiádczoná/ y nowá przyiaźń nád ftará. *Leop B2; OrzList e3v*; O niefzczélna przyiaźni/ ktora iuż ták chodziłz/ Kiedy wiécye mułzeniu/ niźli cnocie godziłz. *RejZwierz 102v, 119v*; Constituta familiaritas et necessitudo officii, Záchowániem vgruntowáne przyiaźni. *Mącz 243c*; Nulla igitur est haec amicitia cum alter verum audire non vult, alter ad mentiendum paratus est, Tám żadney przyiaźny niemáfz álbo niczemna yeft táka przyiaźń. *Mącz 253a*; Religiosissime amicitias colere, Vprzeymym w przyiaźni być. *Mącz 351c*; Devovere se alicuius amicitiae, Podáć fie komu w przyiaźń. *Mącz 508a, 35a, 127c, 135b, 139a, 230d (26)*; *Prot D4*; A przeto trzeba ná to mieć pilne oko/ skim przyiaźń záczać. *GórnDworz Mv*; Dzierzę o tym iż niezle iefth záchowác fie/ y miłowác iednego bárziesy niź drugiego zá godnoćia ábo vczynnoćia iego: ále iżby iuż práwie ták vfác tey przyiaźni/ niechcę tego nikomu rádzić *GórnDworz M2, M2v; BielSat G4*; Bo fáfiedztwo ktore liczą iákoby częśćia przyiaźni/ z miłóści w nienawiść się obráca/ dla złey chćiwości álbo złego požádania. *KuczbKat 349*; Abowiem wierzmi iż nie ieden kftakt á fpráwá w roznych przijáźniach [!] bywa. *RejZwierz 89, 89; RejPosWstaw [41³]v*; Są to práwi Ludzicy bo ludzi miłuią/ Przetoż łobie tym przyiaźń v wlfytkich kupuią *PaprPan I4; ModrzBaz 66; Calag 260a; KochFr 58*; NAd złoto/ y nád śrébro/ przyiaźń przekládaia Wfzyfcy ludzie/ kórzcy fye ná rozumie znáia. *PudłFr 33; ZawJeft 23; ActReg 81, 155*; Amico – Iednam, prziiazn czynie. *Calep 61b, 61b [2 r.], 62a; KochCn B4v; KochPij**

C3v; Sam zyfk/ ofoby/ y godność cukruie/ Zyfk/ tarcz od hánby/ przyiáźni cel wftytek. *GrabowSet* Y2; *WujNT* Zzzzz4; CRákus rołtropnie rządząc nie zábłędził W Powinności fwey, gdy iák oćiec rządził. Dobre łąsiády w przyiazń zaciągáiąc, Vporne mieczem karząc, zwyciężáiąc. *KlonKr* A2v.

przyjaźń do kogo (1): Y rzekł Awfzálom do Chufzáiá takali przyiazń twoiá do przyiáćielá twego? *BudBib* 2.Reg 16/17.

przyjaźń od kogo (4): Od Rad náfych poklon y przyafny powyedzą panv Voyewodzye pořlowye náfy, A Radam yego od Rad náfych posdrowyeny *LibLeg* 7/11; gdi fzye wroczyzye do pana řwego powyeczye. przyafzn samfzyeczkam od Ie^{go} Kro.mczi panv Voyewodzye.a panom radom Volofkyem lafke ye^{go} Kro.mczi *LibLeg* 11/183, 7/8, 10v.

przyjaźń k(u) komu (2): Pro amicitia tua, Względem przyaźniey moyey/ k tobie/ álbo s tobą. *Mącz* 470d. Cf »przyjaźń mieć«.

przyjaźń przeciw(ko) komu, czemu (11): *LibLeg* 7/36v; Oni żadnego áffektu złęgo/ áni gniewu/ áni nienáwiści przeciw nikomu/ áni przyiáźni niemieli *WujJud* 35; *MycPrz* II A2v; A ták on człowiek dobry nie czúiąc się w tem/ w czym mu winę dawano/ nieodmienił dla tego przyiáźni fwey przeciwko Katonowi *ModrzBaz* 95v; Przy odprawie było ofiarowania imieniem obadwu chęci przyiazni przeciw KIM barzo dosyc *ActReg* 81; Bo przyiazń przymufzona/ zwłáfzczá przeciw Bogu y řumnieniu/ trwála byđz nie może. *PowodPr* 45. Cf »przyjaźń mieć«, »przyjaźń (za)chować«, »w przyjaźni się zachować«.

przyjaźń między kim (a kim) (13): Vincta amicitia inter aliquos, Spoyone vgruntowane przyáźni miedzi kilkiem ich. *Mącz* [497]a, 207a; bo miedzi złemi ludźmi/ przyiazń być nie może *GórńDworz* M2v, M2 [2 r.], Gg6; Ale ktoby chciał wiedziéc iáko dawna y wielka przyiazń iest miedzy domem Rákufkim, á Królmi Polfkimi, trzebá sie dołóżyć piřmá *SarnStat* 1226; *SkarKazSej* 684b. Cf »przyjaźń łamać«, »przyjaźń mieć«, »w przyjaźni trwać«, »przyjaźń utwierdzić«, »przyjaźni uży(wa)ć«.

przyjaźń z kim (31): Thak yako ye^{go} M.pan woyewoda do mnie wfkazacz raczil czyazacz sobiie yakobi on przes polli swe niemogl nycz otrzimacz v.K.ye^{go} M. wpotrzebach řwich mayacz zatho yako bi ye^{go} K m gardzyl przyaznią a řáflicztwem dobrim řpanem woyewodą. *LibLeg* 10/153v; *RejWiz* 123; Numeniufz Antyochow řyn/ y Antypater řyn Iazonow pořlowie Zydowcy przyřzli do nas ku ponowieniu z námi pierwfzey przyiáźni. *BibRadz* 1.*Mach* 14/22; *BielKron* [84²] *marg*; Amicitias discindere, Rozwieść/ rořypáć przeyáźni [!] s kim. *Mącz* 372a, 428d, 470d, 510c; *SkarŻyw* 508; bo podawał tego Marszałkowi, iesliby aliqua affinitate mógł go zWoiewodą Poznanskim wprzyiazń wprowadzic. *ActReg* 104, 148; gdy królowie řie żenią, tedy poddáni z řobą ponawiáią przyiazń. *SarnStat* 599. Cf »by(wa)ć w przyjaźni«, »mieć przyjaźń«, »do przyjaźni, w przyjaźń przyść«, »o przyjaźń stać«, »przyjaźni uży(wa)ć«, »w przyjaźń wdać się«, »przyjaźń zjáć«, »przyjaźń (za)chować«, »w przyjaźni się zachować«, »żyć w przyjaźni«, *dla przyjaźni z kim*.

przyjaźń czyja [w tym: pron poss (89), G sb i pron (35), ai (poss) (6)] (130): Prziyafzn pana Voyevodi thego novego kthorą ye^{go} Kro.m. przelz wařch opowyedzyl wdzyecznye przymowacz raczi. *LibLeg* 11/181, 7/35v; *ListRzeż* w. 3; Bo gdyć było ieść potrzebá/ Biegáłas do mego chlebá: Iednákeř řzkodę działáłá/ O moię przyiazń niedbáłá. *BierEz* N4; A gdyż wieprz iest [...] Wiernieyřzyc niź ktory inny. Przeto godzien przyiáźni mey/ Dla wrodzoney cnoty fwey. *BierEz* S2, M2v, M4, M4v [2 r.], Nv, N2v

(14); żywot pana Iezufow [...] iuż powtoré wyrażony ij polepffony/ przydanim téż mnogich rzeczy [...] waffé przyiazni oddawamy. *OpecŻywSandP ktv*, 105v; *ForCnR A4v*; *BielŻyw* 104; *BierRozm* 7; *RejPs* 88v; *RejJóz K4v marg*; *SeklKat A3*; A ftąd izes nam poftłał piłę/ mączugę y zawoy/ ktore máią być rzeczy przifzłe pewnie á iftnies ofądził/ czego fie theż my nádziewamy s przyazni bogow. *HistAl C6, B7v*; *MurzHist N2*; *GroicPorz hv*; ktemu téż vvažyliłmy fámi w fobie chutliwość przyiáźni ich [tj. Żydów]/ że fie w they mierze thák ftátecznie przeciwko nam záchowywáią iáko przeciwko przodkom náffym *Leop 3.Mach 7/5*, *Eccli 27/20*, *Iac 4/4*; niech mi Krowicki odpufci/ iefli zápomniawfzy przyiáźni iego/ pocżiwofci máthki fwey przeciw iemu bronić będę. *OrzList e3v*; *BibRadz 1.Mach 10 arg*; *BielKron 6, 11, [84²] marg*, 331v; De tua erga me voluntate nunquam dubitavi, Nigdy nie wąpfił w twoyey przyiáźni. *Mącz [95]c*; Avertere hominem ab alterius amicitia, Odwieść kogo od czyyey przyiáźni. *Mącz 487a, 11c, 115a, 137a, 230d, 295d (11)*; *Prot B*; *GórnDworz M2v*; Stárayże fie o przyiáźń nie tylko powinowátych fwych ále y poftrotnnych/ áby cie wfyłcy miłowáli/ fławili/ czćili/ wáżyli *RejZwierc 35v*; *BudBib 2.Reg 16/17*; *MycPrz II A2v*; *CzechRozm 49*; Y ci tho zacni ludzye fá ćwiczenia tego/ Wáżá téż fobie przyiáźń człowieká káżdego *PaprPan Sv*; *ModrzBaz 95v, 106, 126*; ZA czáfu Klaudiufzá Cefarzá/ o wiárę świętá y náukę iey/ poymány był S. Wálenty kápłan. ktorego gdy przed famego Klaudiufzá przywiedziono/ rzekł mu: czemu fobie raczy przyiáźni náfzey niepozyfkuiefz/ ále ztymi fie bráciifz/ ktorzy fá náfzey Rzeczyfpolitey nieprzyiáćiele [...]? *SkarŻyw 147*; Iefzcze fie dziwuie [...] ifz [św. *Abramiusz*] fie kámieni/ kiow/ ran/ v tych ludzi nieboiał: á miłofci fie/ y życzliwofci ich boiał. Od bićia y przenáfłádowánia nie vćiekl. á od przyiáźni ich vćiekał. *SkarŻyw 238, A2v, 59 [2 r.]*, 68, 335, 589; Profił potym Cázimirz Pánow Koronnych/ áby przyiáźni pánow Litewfkich nie obrażáli/ á łáfkáwą y fłufzną im odpowiedź dáli *StryjKron 612, 682*; *KochFr 65*; ábym y w téy śmiertelności/ Y potym/ był v ludzi w powieści vczćiwéy: A nie podlégał wfytek śmierci zazdrościwéy. Do tego mi pomożcie/ o Boginie święté/ Sczęściác przyiáźnią fwoią prace mé záczté. *KochMuza 26*; przyiáćiele iá [*Kammę*] do tego vftáwicznie wiedli/ áby przyiáźnią iego [*zabójcy męża*] nie gárdziłá *KochWz 139*; *WerKaz 267, 277*; Bá nie ná toc to rzeczono/ żeby Sędzia niemym/ ábo ślepym bydź miał/ ále ná to [...]/ żeby nie pátrzył/ áni ná vbogiego płác/ áni ná możnego ábo przyiáźń/ abo groźbę. *GórnRozm F*; *ActReg 65*; *WujNT Iac 4/4, Cccccc*; *SarnStat 989, 1226*; Pogáni dawni przyiáźń fwoię ochraniali mowiac: *Amicus ufque ad aras* to iefł/ poki Religia ábo fumnienie dopuści. *PowodPr 41*; *SkarKaz 316a, 381a*; *CiekPotr 7, 39, 49*; *CzahTr L4*. Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

W połączeniach szeregowych (23): A ma [sędzia] fędzić bes kwápliwofci/ bes gniewu/ nienawifci/ miłofci/ przyiáźni/ boiáźni/ dárow *GroicPorz bv, tv*; *KrowObr 62v*; [*w dniu przeciwnym Martesowi*] Drogy nyeczni/ ftrzelz fye thowariftwa/ przyiazny/ miłofczy nyewiaft/ fług nienaymuy/ nicz práwye thego dnia nyepoczynay. *Goski A3*; *BielKron 331v*; Usus item idem quod consuetudo, Towárzyfzenie/ záchowánie/ obcowánie przyaźń s kim *Mącz 510c, 451d*; ná fądziech/ ná feffych/ przy robieránium rzeczy wielkich/ prędzey fie záydy ieden człowiek ná zdánium ná fwym omyli/ niż wielka gromádá ludzi. ábowiem gniew/ nienawifć/ przyiáźń/ przychylnofć/ chćiwofć/ łákomftwo/ iednę ofobę łáthwie záywiedzie/ y włowi *GórnDworz Ggv, Gg6*; *WujJud 35*; *CzechRozm 115*; ná przyiáćioły niedbáią/ ktorzych posługi przeciwko drugim vżywáią w rzeczách dáleko roznych/ niż fá

one ktoremi znimi złączeni są: to iest/ miłością/ przyjaźnią/ chęcią/ zgodą *ModrzBaz* 66v, 18, 75, 106; *SarnStat* 119, 220, 989, 1002, 1077 (7); Tu należą ci wzyfcy/ ktorzy Niepamięcią Fąrbuią fwe występki: przyjaźnią/ niechęcią: Mufem/ głupstwem zmyślonym/ ledą przyczynkami *KlonWor* 80.

W przeciwstawieniach: »przyjaźń ... nieprzyjaźń (2), strach (a. postrach) (2), jad, nienawiść, szkoda, waśń, zazdrość« (9): A więc ty takie wftá mařz/ Iż dwoię rzecz imi działářz: A bárzo łobie przeciwną/ Gdy chcelz gorącą y zimną. Dármoć tedy nářzá przyiaźń/ Aby potym nie przyřzłá waśń *BierEz* S3; *FalZioł* I 79b; *MurzNT* 31; *BielSpr* 46; iefli iáko oni dumáią/ zgołá miecz/ woyná y wzyřtkie nieprzyiaźni z źiemie wygládzone máią być: á iedná zgodá/ miłość y przyiaźń wzyřtkich ma w iedno złączyć: A řkádze řie potym weźmie Gog y Magog/ głowni oni ludu Bożego nieprzyiaćiele? *CzechRozm* 115; Rádá wářzá dobrym řzkodźić/ A w trudnořci ie przywodźić: Vřty przyiaźń ofiárowáć/ A w řercu iad řzczery chowáć [*ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant. Vulg Ps* 61/5]. *KochPs* 88; Przeciw Henrykowi Cefarzowi ktory był Papieżá Pařchálifzá poimał/ takze ná Synodzie wzyřtkim rádźil/ áby wyklęty był. zá ktorą klátwą Cefarřtwo řtraćil y wzyřciek dom iego. ták áni przyiaźnią/ áni pořtráchem/ niedáł řię od řprawiedliwořci odwieřć. *SkarŻyw* 293; iz myřlono y vwazano, iesli znienawisci przyiaźń przerobic, aDobrodzieystwem iá Vkrzepic, czy nadwátloná y poresowaná zwm skleic *ActReg* 129; Vrzędnik czymby Pánu więcey przyiaźni mogł wczynić niź řzkody/ ma řie Páná poráďić wřtnie y przez liřt/ áby řářiádá y przyiaćielá Pánu záchował. *GostGosp* 14.

W porównaniach (2): *GórńDworz* M2; práwego/ řzczyrego/ á cnotliwego przyiaćielá [...] choway zá řkarb á zá wielki klenot łobie. Abowiem wczynnořci á zálecánie iest to do przyiaźni iáko řáłátá do wieprzowey pieczenia. *RejŻwierc* 90.

Przysłowia: Ledá przyiaźń pomocna. *BierEz* L, M4v; Kazda przyiaźń nic niewadzi. *RejJóz* K6 marg.

Nihil amicitia praestabilius, Nic náđ przyiaźń zacnieyřzego. *Mqcz* 419c; Baczę dobrze/ iż przyiaźń iest řkarb lepszéy wagi Niź pieniádze/ niź perły/ niź řzat pełné řzragi. *PudłFr* 33.

Bonis inter bonos necessaria amicitia est, Gdzie wzyřfcy dobry táb pewna vprzeyma przyiaźń. *Mqcz* 172a.

A gdzie rozne obyczáie/ Przyiaźń řię táb nie náđáie. *BierEz* O3.

Gdzie řię myřli niezgodzá/ táb przyiaźń dźiuráwa. *KochFr* 75.

Mądregoćiem przyiaźń pewna. *BierEz* O4v.

Kto ćilka kámieniem ná ptaki rořpłóřza ie/ á ktory řromoći przyiaćielá rozrywá przyiaźń. *BibRadz Eccli* 22/23[25].

Fautrices voluptatum amicitiae. Gdzie przyiaźń á towářiřtwo pánuie táb wefołość s ochotą przebywa. *Mqcz* 120a.

Donec eris foelix multos numerabis amicos Pokić řzczęćie folguyę [!]/ ná przyiaźnić nic niebrákuye. *Mqcz* 94c.

Trzymáć řie tedy należy oney prořtey Polřkiey przypowieřci/ że ieden drugiemu nie ma řie do otworzyřtey przyiaźni podawáć/ áni řercá řwego otwieráć/ ář z nim korzec foli zie. *Phil* H2.

Fraza: »przyjaźń się rozrywa, jest rwana; rozerwanie przyjaźni« = *amicitiae rumpuntur* *Modrz* (1:1;1): *ModrzBaz* 56v; O iáka życzliwořć/ miłość/ y pokorá Patryárchy tego/ ták łobie miłość

miłego synowcá wáżył: ták fię káżdęy do rozerwánia przyiáźni przyczyny chronił *SkarŻyw* 284; *WerKaz* 276.

Zwroty: »by(wa)ć w przyjaźni, przyjaźni« [*w tym: u kogo (3), z kim (3)*] = *esse in gratia Mqcz* [*szyk zmienny*] (7;1): [*król Jan*] they zvpelney nadzieye byl ysz on wthakyeey lańcze a przyańny V.C.M. bicz myal wyakyeey na on czas byl kyedy go V.C.M. obroną swą y przichilnoścą wspomagacz raczil *LibLeg* 7/34; yedno vi tez chczeyczye łnami yako dawno. wprzyańni bicz. a nam ya okazowacz. y czefto oniey ofnaimowacz. *MetrKor* 46/175v; Pigmáleon iego [*tj. Sycheusza*] też krewny przyiaciel/ dał mu fioftrę fwoię Dydo/ [...] zá małżonkę/ y byli s łobą w wielkiey przyiáźni iáko ná to łłufza. *BielKron* 75, 66v; *Mqcz* 428d; *RejPosWstaw* [41³]v; *SkarŻyw* 428; Więć ku towarzyszowi/ iest miłości wielkiey/ Wzroftu średniego/ v wńzech też przyiáźni wńzelkiey. *PaxLiz* C2v.

»[między kim] przyjaźń łamać; przyjaźń przełomiona« (1;1): *BierEz* L3; [*cesarz turecki*] czuie/ żeście z vpadku ziemie Węgierkiéy bárzo záłofni: y báciay to/ co więc y między podleyfżęgo ftanu ludźmi przyiaźni y miłość łamie/ że fie z nim áni w nabożeńftwie/ áni w obyczáiach/ áni w wierze niezgadzamy. *OrzJan* 7.

»przyjaźń mieć« [*w tym: u kogo (6), z kim (3), ku komu (1), przeciwko komu (1)*] = *esse alicui carissimum Mqcz; amicitias habere Modrz* [*szyk zmienny*] (16): *LibLeg* 8/26; Tákci co pyłźnie pánuią/ O przyiaźni się nie práćuią: Ná oftatku więc poznáią/ Iáko máłó przyiáźni máią. *BierEz* M4v, S4; [*gospodarz Prawda do młodzieńca*] Máćz dworzán dofićz rozmaitych: dwornych/ mownych/ chćiwych vpornych/ ktorzy hnetki s tobą znaiomofćz wezmą/ y za towarzifza cie będą chćieli mieć: ale miły młodzieńcze toć radzę aby snimi wielkie przyiáźni nie miał. *ForCnR* A4; *MurzHist* Cv; *GroicPorz* hv; *BielKron* 65v, 331v, 397; In parte aliqua amoris herere apud aliquem, Mieć nieco przyiáźniey v kogo. *Mqcz* 281b, 403c, 440a; To iedno tu przydawam/ że w Polfćzce przyiáźni Poetowie nie máią/ y łą máłó wáźni. *Prot* A2v; rychley łędźia będzie miedzy temi fpráwiedliwie łędził/ miedzy ktoremi áni przyiáźni áni nieprzyiáźni żadney niebędzie miał. *ModrzBaz* 75; [*św. Dunstan*] Dla wwiárowánia proznowánia ktore grzechy mnoży/ miał tefz wiele ręćnych rzemioł [...] á ku wńzytkim będąć ludzki/ rozmowny/ vćzynny/ v wńzytkich wielką przyiaźni miał. *SkarŻyw* 507; *VotSzl* B; Nie máłz iáko świádomi powiádaią/ żadney ták niezczęśliwey Rzeczypofpolitey/ ktoraby mniey przyiáźni v fwoich dzieci y synow miála/ iáko tá náłzá. *SkarKazSej* 705a.

»(sobie) przyjaźni nabywać; nabycie przyjaźni« = *amicitiam comparare Mqcz, Cn; benevolentiam captare Mqcz* [*szyk zmienny*] (6;1): *BierEz* O3; Ziemiá Moab tá ftanie iáko gárniec żywnofci náłfey á łnadz áż do ziemie Idumeyłkiey obroćimy nogi náłfe á y Philiftynowie by chćieli zrozumieć mogli by wczás nábywać przyiáźni náłfey. *RejPs* 88v; Wiem że łobie łami nábywamy ieden v drugiego przyiáźni/ ále áby ieden drugiemu przyrodzoným nieprzyiáćielem być miał/ thego niewiem. *OrzRozm* G3v; Ad amicitias comparandas nihil utilius largitionibus, Nic lepfżęgo yáko dáry ku nábicu á ofięgnieniu przyiáźni. *Mqcz* 62a, 35b; *RejZwierc* 94.

»przyjaźń (p)okaz(ow)ać (a. ukaz(ow)ać« [*szyk zmienny*] (16): A y therasz chczancz mv [*województwie walaskiemu*] przyaszn okazacz profzy Valfzey Cefzarłkiey M. krol yego M.pan moy aby go V.C.M.zachowacz raczil przy thich polach y granyczach szyemye Valafkyey yako ye przedny Voyewodowye Valafkyey Zyemye dzyerzely. *LibLeg* 7/8v, 7/11, 8/26, 26v, 10/96v, 11/137;

MetrKor 46/175v; O Iudálfu [...] czemu przez znamię pokoju ij milóci/ zadawáls synowi bożemu okrutną ranę śmierci/ vkazuieś przyiáźń vfty/ a pelens wnątrz gorzkie żolci/ ij niewymowné złości. *OpecŻyw* 106; *HistAl* L8; *BielKron* 216v, 454; *Mącz* 320c; *HistRzym* 84v; *ModrzBaz* 65v; Tę tedy pracą niegodną moię y maluczką [...] Wáfzey K.M. [...] przypifuię. wiedząc iáko fie W.K.M. wtákich rzeczách/ kochác/ y iáko wielkie dobrodzieyftwá/ naniżlżemu zakonowi náłżemu y znáczne krolewfkiey łálki fwey przyiáźni/ pokázowác raczyłz. *SkarŻyw* A2; Z Piáci rzeczy obieram przyjaćielá fobie [...] Czwarťa gdy mi pieniędzy ná łłowo pożyczá/ Wymowek niepotrzebnych w ten czás nie wyliczá. Gdy widzi niedořtátek y potrzebę moię/ W ktorey gdy mi okaże skutkiem przyiařń fwoię. *CzahTr* L4.

»[kogo] przyiáć k przyiáźni« (1): A wífakoż acżkolis fie tak wiele złęgo dopuřcil/ ieftli chceřs/ gotowem cie zařie przyiáć k fwe przyiáźni iáko ij pirwéy? *OpecŻyw* 105v.

»do przyiáźni, w przyiáźń przyřć« [w tym: z kim (3)] = *in amicitiam venire* *Mącz* (2:2): gořpodarzs obrazony thakovym bluznyerřtwem dom fwoy yemv zakázal Theda dwa dny przed pogimany m fwym thenze Michal knyemv przyřchedřchi yeřthgo odprořřil y wprzedyneyřcha przyařn řnym zařyřą przyřchedl *LibMal* 1554/188; *Mącz* 480b; Wilk niekiedy pářterzom/ ktore w ich pilnořci ořzukać chćiał/ to perřwádowáł/ áby s nim do przyiáźni przyřzli/ tym řpořobem/ áby přy/ kthorzy byli przyřzyną wřzythiey miedzy nim á nimi nieprzyiáźni/ wydáli *Phil* R2, H2.

»o przyiáźń stać« [w tym: z kim (1)] = *expetere amicitiam* *Mącz* (4): Nie mořec mieć ieden wřzego/ Podług rřádu niebieřkiego. Dobrzeć wřzyřtko rozřřadzono/ Kořdego řwym obdárzono: [...] Bowiem by ieden wřzyřtko miał/ O przyiáźń by drugich nieřtał. *BierEz* N4v, M4; Wielcy stanowie o to się starali, By jedno byli te osobę znali: Jedni z miłóci a drudzy się bali, A jednak wřzyřcy z nim o przyiáźń stali *RejŁas w.* 26; *Mącz* 295d.

»przyiáźń stanowić, utwierdzić; przyiáźń się stwierdza« [w tym: miedzy kim (1)] = *amicitiam stabilire* *Modrz* [szyk zmienny] (1:1;1): Zás/ niechaiby y te^go pan nie zániechywał poddáne od práwowania odwodzić/ á ielliby fie w práwo wdáli/ tedy/ ábo ie přędko dekrethem rozřřzygnąc/ iżby fie wařń nie mnożyłá/ ábo ie řłufzną vgodą ziednoczyć/ á powinowácztwem przyiáźń miedzy nimi vtwierdzić. *GórnDworz* Ii7; Bo z tákich nikczemnych á płonných pořtaw/ bywáię bráne znáki/ ábo včćiwořci ábo wřgárdy: á częřtokroć przyiáźń tym ábo fie řtwierdza/ ábo fie rozrywa [*amicitiae vel confirmantur vel rumpuntur*]. *ModrzBaz* 56v, 67.

»(sobie) przyiáźni szukać« [szyk zmienny] (5): poniewazem nieyeřth wzdaney wadze v.K ye^goM.y v panow waschich wolę thesch sobie skad ynad lasky a przyasny schvkacz *LibLeg* 10/152v; *Prot* D4; *SkarŻyw* 589; *KochCn* B4v; Ieft y infzy nieprzyiáćiel mądrořci: co wy zowiećie *popularitas*, gdy kto łławę fobie y mnimánie v pořpolřtwá iednáięć/ zá ich nierozmyřlnym y niepożytecznym rozumieniem idźie: więcey przyiáźni v ludźi/ niżli prawdy řzukáięć. *SkarKazSej* 661b.

»tracić przyiáźń« = *perdere amicitiam* *Vulg* [szyk zmienny] (3): Ktory drogo przewoz płáci/ Dla niewiáły przyiáźń [!] tráci. *BierEz* Q2; *Leop Eccli* 27/20; Ach řzpetneřz to ná řwiece do ludzi przymioty/ Iż znáięć choć kto czyni dla nich co z ochoty/ A przedřię im to oni niewdzięcznořciá płáćá/ Gdzye więc przyiáźń řpołeczną tym ná řwiece tráćá. *HistLan* F3v.

»w przyjaźni trwać; przyjaźń trwać« [w tym: między kim (1)] = *amicitiam servare, permanere in amicitia* *Mącz* [szyk zmienny] (5;2): vpomynek then mały [...] V.C.M. posłaly, y proszą aby V.C. M. then vpominek wdziaczny przyancz raczył, a yfby V.C.M. s Crolem ych miłością wthey przyaśny y miłości braczkiesy, thrwacz y zachowacz się raczył *LibLeg* 7/32; Manere hanc affinitatem inter nos volo, [...] Ia chcę aby ta przyjaźń między nami trwała. *Mącz* 207a, 207c, 389a; Nakończ iestem ia tey wiary/ że y tu między nami/ iest pará/ y druga przyiaciół/ kthorych przyiaźń bez żadney zdrady/ w iednákiesy woli/ y w nierozdzielney miłości/ trwać będzie aż do śmierci *Górndworz* M2v; *KochTarn* 74; Ia zawszytkie łaski y chęci w̄m wielce dziękuie wprziazni w̄m wielcesię kocham y statecznie wniesy trwać chcę. *ActReg* 65.

»przyjaźni uży(wa)ć« [w tym: z kim (3), między kim (1)] [szyk zmienny] (5): ale tho wyem za pewne ze Krol ye⁸⁰ M rad vziwa dobrego sąfytetftwa y przyasny ípanem woyewodą *LibLeg* 10/153v; *RejZwierc* 138v; Teoklus Policinus chociaź bracia byli/ Nigdy dobrej przyiaźni s łobą nie vzyli. Nakończ aż drugiego ieden gárdłá zbáwił *PaprPan* Y3; *KochEpit* A3v; *KochWz* 138.

»[z kim] w przyjaźń wdać się (a. wstąpić)« [szyk zmienny] (2): Y owłzem trzeba fie dobrze rozmylić/ s kim w tak gruntowną przyiaźń wftąpić/ y w thym pęcie chodzić *Górndworz* Mv; *SkarŻyw* 151.

»wkraść (a. wkradać) się w przyjaźń« = *in amicitiam se insinuare* *Mącz* (2): Me in ipsius consuetudinem insinuabo, Wdam fie s nim w towarzyftwo/ álbo władzę/ wkrádnę fie w yego przyiaźń. *Mącz* 395d, 395d.

»przyjaźń [z kim] zjác (a. wziác)« = *consuetudinem instituere* *Mącz* [szyk zmienny] (3): Contrahere amicitiam, Siąc s kim przyiaźń. *Mącz* 461b, 413c; Otofz wam oznáymuię kazń Bożą iesli fie nieupamiętaće/ ífz ztych ludzi zktorymiście przyiaźń wzięli nád moię wola/ mowi Pan Bog/ wielkie nieprzyiacióły ná fie mieć będziecie *SkarŻyw* 557.

»przyjaźń (za)chować; (za)chowanie przyjaźni« [w tym: przeciwko komu (1), między kim (1), z kim (1)] [szyk zmienny] (10;1): wy co wieprzowi zażrzyć/ [...] ná cnoćie fie nie znaćie. Aczkołwiek wam rodzay świni/ Zda fie niżly niżli iny: Wfzákże on wfzytkę cnotę ma/ Iże przyiźń prawie chowa. *BierEz* S2, M4v; *RejZwierc* 120v; Iowifz [...] chodząc po fwiecie/ brał znáimóść z ludźmi wielkimi/ á nowe rzeczy im pożytheczne y práwá vftáwiał [...] Gdzye przyfzedł między profty lud/ kościół záłożył fwym nakładem [...] chcąc tym łobie przyiaźń v nich záchować. *BielKron* 24v, 258v; Servare omnia officia amicitiae, Pilnie ítrzędz wfzelákich powinności ku záchowaniu przyiaźni należących. *Mącz* 115d; Iáko ítátecznie miłość á przyiaźń ludzie pogáńfcy chowáli. *RejZwierc* B, 92v, 94; Ieslim przyiaźni nie ízczyrze záchował/ A do złéy chęci dał z siebie przyczynę: Niech nieprzyiaciel górę ma nádemną *KochPs* 9; *KochFrag* 48.

»w przyjaźni, przyjaźnią się zachować« [w tym: przeciwko komu (1), z kim (1)] [szyk zmienny] (3;1): A powyels ze Crol ye⁸⁰ m. pan moy dla thego prziciną thą czyny, zeby rad themv Voyevodzie przyaśnyą swą ízią zachoval. *LibLeg* 7/35v; bo to yest prawi Chrzesczyanskiego pana vmisl w pokoyv a w przyazny sye z blyznimy swimy Zachowiwacz *LibLeg* 11/49, 7/8v, 32.

»przyjaźni się zalecać« (1): v myllilem ty male kxiązki [...] W. M. przypyfac y offiarować/ y profzę aby [...] tich ktorzi ie źmieie á wiernie okazuią od nieprzyiaciely bronyc/ y nanie lafkaw byc/ łtym fię W.M. lafkawiey przyafny zaleczam. *SeklKat* A3.

»przyjaźń (z)jednać (a. pojednać)« = *amicitiam conciliare* *Modrz* [szyk zmienny] (4): Matrimonio puellae servire, Pannę ráyic zá mąż/ yednać yey przyjaźń v ludzi. *Mącz* 388d; Szófty Dyálóg/ tenzeć więc przijaźń ziednał/ á zwłaźczá v Dworu: przeto/ żeś Dworzány pięknym Pannam/ w fraucymerze Królowéy będącym/ przyrownał. *OrzQuin* E2v; A nie trzebá będzie do tego wiele przyfmákow iáko drugim/ ktorzy łobie dzbanem/ chártem/ iáftrżabem/ y inemi vpominki przyiaźń iednáia. *RejZwierc* 21; *ModrzBaz* 141.

»przyjaźń [z kim] złączyć; przyjaźnią ([z kim]) się złączyć, złączony« [szyk zmienny] (2;1:1): boze prośfacya abi [...] fya śmylowal nad włitkymy timy ktore ya wfwey pamyacy mam. ktorzimy śa przirodzeny albo ktorąkolwyek przijaznyą złączony *BierRaj* 19v; Człowiek niegdy w leśie chodząc/ Pożywienia łobie gładząc: Y podkał fie z mężem dzikim/ Ktory przyiaźń hnet złączył z nim. *BierEz* S3, N2v; *GórnDworz* Z3.

»znać (a. pozna(wa)ć) przyjaźń; doświadczyć przyjaźni« = *experiri fidem* *Mącz*; *amicitiam probare* *Modrz* (4;2): Posselstwo [...] od woyewodi wołoskie⁸⁰ [...] abi y.K.M. raczil my poziczicz kylka thiffaycz złotych [...] sobie bi bil yego K.m. małą szkode vczynyl a mnie wielky pozitek y poczieche abim wzdi bil znal przyasn yego K.M. wfwą dzysiieyfzą przigode y vpad wfkarbiech fwich. *LibLeg* 10/152, 11/49; Lew [...] Iął o pomoc myfzy prośić: Iełli mi z tego pomożefz/ Żąday mię potym o co chcefz: Bo włyfłtko łatwie otrzymałz/ Iteż wielką przyiaźń poznałz *BierEz* Pv; *Mącz* 279a; *ModrzBaz* 20v; Są niektorzy ktorychem doświadczył przyiaźni, Są tefz drudzy o ktorych tylko mniemác mużę: Ktorych ferc y vmyfłow nie mogę ia poznác *CiekPotr* 7.

»[z kim] przyjaźń wieść« (1): [*Promski prosił P. Kanclerza*] zebych zaiego przyczyną mógł tę Wies mieć od Krola bo iz chcę znim dawną przyiaźń wiesć *ActReg* 81.

»[z kim] w przyjaźni żyć« (1): Pan Hetmąn Pana Sobieskie⁸⁰ Chorążego przystawem v tych gosci zostawił w Krasnemstawie, ktory z Panem Woiewodą Poznanskim wpryiazni dosyć dobrze żył. *ActReg* 155.

Wyrażenia: »przyjaźń bracka, braterska« = *fraternus amor* *Mącz* [szyk 5:1] (5:1): Milosczywy Cefzarzv Crol ye⁸⁰ milofcz pan moy Crol Polski stharfzy y thakyeíf then szyn ye⁸⁰ Cro.M. yego M Crol mlody pan moy kalfaly Vafzey C.M. dzyankowacz za thą przyafny y miloscz bracką a sanfzieczką *LibLeg* 7/31v; ya Czarz Sahibkyerey bratv naschemv Sigmonthowy Crolowy prawdzywa bracka przyazn okazvyacz dofwolyly źmi wyełkiego xyefłwa Lytewfkiego y Corvni polfkiey Cvpczom. dobrowolnie przicz, y dobrowolnie odicz, do Caczibyowa Soly bracz wedle łtarodawego [!] obiczaya *LibLeg* 10/96v, 7/32; [o przyjęcie do ewangelików prosił] także Woyciech Prufkie Książę/ ále go niechćieli przyiać [...] wźákże mu przyiaźń bráłtką y dobrą wolą okazáli/ y okázowác záwždy obiecáli. *BielKron* 216v; *Mącz* 136a; *SkarŻyw* 347.

»dawna (a. starodawna), stara (a. starożytna) przyjaźń« = *benevolentia avita* *Modrz* [szyk 5:1] (4:2): Przyźedł we drzwi zákołátał/ Iż tám pierwey częłto bywał. Dufáiac łtarey przyiaźni/ Chćiał wnić támo bes boiáźni. *BierEz* Sv; *ModrzBaz* 106; Pilnie tedy profzę/ tę rowną pracą moię [...] z łáfką

rącz W.M. przyiąć/ á pámiętnikiem być náłzey ftárodawney przyiąźni/ ktorey fię ia pilnie zálecam. *WerKaz* 277; *ActReg* 55, 81; *SarnStat* 1226.

»dobra przyjaźń« [szyk 4:1] = *amicitia bona Vulg* (5); *LibLeg* 8/26v; Przyiaćiel [...] Iełly fię vniży przed thobą/ á przed obliczem twym będzie fię krył/ iednomyłną będziełz miał przyiaśń dobrą. *Leop Eccle* 6/12; *PaprPan* Y3; Stráto [...] W kilká dni potym przyłzedł w dom do Theophaná/ gdzie był y Kállifthenes [...] y obiecał im to/ że ácz mu niešczęścié iákiés żony zayźrzało/ iednák iáko poczał/ chciał z nimi w dobréy przyiąźni miełzkáć. *KochWz* 137, 138.

»przyjaźń domowa i gościnna« = *gościnność* (1): Károtera [...] rzekłá do łwych łynow/ namileyłyzy łynowie moi temu rycerzowi Alexandrowemu przyaźń domowá y gościnná [*amorem domesticum*] vkáľzcie/ ábowiem on ku wam przyaćielski skutek vczyńił *HistAl* L8.

»łaskawa przyjaźń« [szyk 2:1] (3): Połlowye náłly przyachawłyzy do pana Voyewodi Valákiego powyedza mv od nasz półdrowienye, y przyałłny łaskawa yako sanłzyadowy y przyaćielowy náłzemv. *LibLeg* 7/10v, 11/49, 141.

»przyjaźń naruszona« (1): A ták fię to iuż z wáłzych zwyczáiow/ ábo ráđzey dłuęey niekárnóšci/ łpołpolitowáło/ że [...] áni gránic žadnych łtánowic/ áni przyiąźni iákokolwiek nárułzoney [*nec amicitiam aliqua ex parte violatam*] poiednáć vmiećie *ModrzBaz* 141.

»przyjaźń (bywa) obłudna, fáłszywa« = *amicitia fucosa Modrz* [szyk 2:2] (3:1): Pátrż iáko fię Pożytek vpłtrzył náwłzem cudnie/ Chociay zwirzchu chędogo lecz ná łpodku brudnie. Táćżec też y ci włzyłcy táką bárwę máią/ Co z obłudną przyiąźnią pożytkow łzukáią. *RejWiz* 40, Bo pewnie łławá táka iuż záwždy páłrzywa. Y przyaźń s káždym łtanem theż bywa fáłrzywa. Ktorzy mu pochlebuią s pożytku nie z wiáry *RejWiz* 123; *RejPos* 145; *ModrzBaz* 12v.

»w obyczaj przyjaźni« = *przyjaźnie, pod pozorem przyjaźni* (2): Ná przywitániu Deifebus obłápił go [*Achillesa*] á šćifnáł ręce iego w obyczaj przyaźni *BielKron* 59; *WerGošć* 268.

»prawa, prawdziwa przyjaźń« [szyk 7:1] (5:3): *LibLeg* 10/96v; Nigđćiem po nowey krzywdzie/ Gniewnoć rychło nie odehydzie: Rzadkoć może być łpráwioná/ Práwa przyaźń przełomioná. *BierEz* L3; Y znouwu łobie [*Jonata i Dawid*] przyłięęáli być w łpolney przyiąźni prawdziwey przed Gad Prorokiem á Abiátár káplánem. *BielKron* 66v; *RejZwierc* B, 93v; Tego ábyš y W.M. łam/ y inłzy iftotnie doznáć mogli/ iáko fię łerce z rzeczą zgadza (*veritas enim semper sibi ipfi confona*) wiedzác też wlałny práwđiwey przyiąźni obyczaj *WerKaz* 267; *SkarKazSej* 684b [2 r.].

»przyjaźń przyjacielska« = *fides amici Mącz* (2): Powiedaią ilż [*Matki Bożej len*] łwoiá moczą nieprzyjaźń miedzy ludzmi kazi, á przijaźń prijacielską naprawia. *FalZioł* I 79c; *Mącz* 279a.

»przyjaźń sąsiedzka« [szyk 3:2] (5): Bandáły thełch ktorzy panowye przinym thedi yem łafkenáłche powye.a od rad náłchich [...] yego radam sąłzyyeczkam przijałłni. *LibLeg* 11/151v, 7/8, 31v, 11/183; A/ zá cołmy mu [*bratu Kasprowi*] y dźiś wielce powinni/ nietylko nam chudobę náłzę wćále záchowáł/ ále y przyaźń łásiedzką: bołmy do téy doby/ [...] áni przyięęi žadnéy/ áni záłłćia žadnégo z nikim nie mieli. *KochFrag* 48.

»serdeczna przyjaźń« (1): Cefárzu Ferdynándzie [...] Turecki Cefarż/ moy námiłóšćiwłzy pán/ odełłáł mię z thákowym półelłtwem [...] Abym też iego vmyłł przychylny/ łerdećną przyaźń/ y

tudziełz chutliwą życźliwość/ kthorą ku walfzey iálności ma/ narofstropniey powieścią mą obiawił.
BielKron 331v.

»spolna (a. zobopolna) przyjaźń« = *mutua benevolentia* *Modrz* (6): Kto ieden raz śmie się ważyć/
Zobopolną przyiaźń fkaźić: Vczynić to y drugi raz *BierEz* N2v; *BielKron* 66v; *Mącz* 428d; Iełt
coś inego co człowiekowi wiele przydać/ y wiąc może dobrego mniemánia/ y wziętości: á to iełt
záchowánie á fpolna przyiaźń s kim ią kto wiedzie *GórnDworz* M; *ModrzBaz* 114; té oboie Pánftwá
[*Polska z Litwą*] od dawnych czáfów [...] w iedno złączoné fą: á w tákié iedno/ iż nietylko w ieden
ánimufz álbo w iednę myśl/ w iednę zgodę/ w iednę miłość / w iednę fpólną przyiaźń [...] ále téż
ktemu w iedno ciáło *SarnStat* 1002.

»stały w przyjaźni; stałość przyjaźni« = *stabilitas amicitiae* *Mącz* [szyk 2:1] (2;1): Iác v nich [*u
dworzan pana Szczęścia*] rád bywam a nalazłciem ie w fwe przyiaźni barzo ftále. *ForCnR* A4v;
Mącz 411c; poćciwego człowieká [...] áni fzczeńcie/ áni niefzczeńcie/ áni żadna przygodá nigdy s
ftáteczności iego nie vniefie/ iż ftály w przijáźni/ ftály w fprawach fwoich/ ftály w Rzeczyfpolitey
RejZwierc 85.

»stateczność przyjaźni, w przyjaźni« (1:1): Nie szedłem zatym wszytkim, Ale za statecznością przed
tym ogłoszoney ywiadomey przyiazni wktorey iednak senatorską powinność obwarowałem *ActReg*
139, 87.

»szczera przyjaźń« (1): Bo hnet fżatanowi ięli przypifowac prawdę/ bogu fałż/ gdyfz tego fłowo
iako fałżywe porzucili a onęmu wierzyli/ bógu przyczytali zázdrosć/ fżatanowi fżczérą przyiaźń
MurzNT 31.

»wieczna przyjaźń« (4): *BierEz* O3; *Societas inter nos semper manebit*, Wieczna przyiaźń miedzy
námi będzie. *Mącz* 207a; *GórnDworz* Z3; Podziękował Krol Pánu Bogu/ á do domu przyiachawfzy
[...] przyzwał do fiebie świętego Dunftana/ y padwfzy do nog iego/ przeprosił go. á ná znák wieczney
przyiaźni znim/ darował mu Głaźkonią/ y wśi okoliczne *SkarŻyw* 508.

»wielka przyjaźń« [szyk 7:1] (8): [*Ezop*] po roznych ziemiách chodził: Ludzi wfzędzy náuczáiąc/
Dobrodzieyftwá im dziálaiąc. [...] Ozięgnął [!] iełt przyiaźń wielką. *BierEz* F2v, Pv; Máiąc my iuz
nawy y okręty pełne towáru/ vmyflilifmy fie puścić do domu. [...] przyfzliłfmy do kroleftwá Chánono
piętnaftego dnia Styczníá miefiącá/ gdzie nam Krol one^{go} kroleftwá/ vkazał wielką przyiaźń *BielKron*
454, 75, 100v; Tedy iednego czáfu gdy rycerz z Báldáchu leżał ná łożu fwym mylił fám w fobie
rzekąc. Ten to Rycerz z Eiptu vkázuie mi wielką przyiaźń/ á nigdym go mymá oczymá niewidział
HistRzym 84v; *SkarŻyw* 428, 507.

»wierna przyjaźń« (1): A czo kolwiek wflyfzyfz wfzędzy prawdy mało Zaż dzis gdzie wierna przyaźń
wfzytko w omilności. *RejJóz* I.

»przyjaźń zła« (1): (nagł) Márek Stogniew. (–) BA razći fie rozgniewa ále wierz mi dobrze/ A
iuz wiedz pápirowych trzewiczkow nie podrze [= *przyjaźń będzie trwała krótko*]/ Ten coby z nim
tárgował przyiaźń złą bez winy/ Do ktorey on fám nie da nikomu przyczyny *PaprPan* L3.

Szeregi: »przyjaźń a braterstwo« (1): [*o Zborowskich śmieie powiadam*] ze oni zawzdi z zitzliwofci ku
oitziznie wfzítko tzinia/ y ftemitilko przijañ á braterftwo maia/ wktorich tez vprzeimość przeciwko
niei batza *PaprUp* F3v.

»chuć a przyjaźń« (1): Praemere pollicem, Ścińnąć wielki pálec/ to yeft chuć á przyaźń okázowác. *Mqcz* 320c.

»łaska a (i) przyjaźń« [szyk 9:4] (13): ale pan twoy gdj bedzie chciał przyazlywye a łáffyeczkie fkrolem ye^{go} M.zyz [!] nieomily sye na przyazny a na lascze pana mego *LibLeg* 10/154; zalyeczenye powolnołczy pana Woyewodzyney wdzyeczne prziiyancz raczil yako od Samfzyada fzwego za kthore Krol ye^{go} Mcz yemv prziyansz fswam y łafzke krolyewfką vkazowacz przełz walłz raczi. *LibLeg* 11/137, 6/77v, 158v, 7/11, 34 [3 r.], 34v, 10/152v; *BielKron* 65v; y boiác fie go [*Jakub Ezawa*]/ połłat przed sobą do niego połty: łáfki y przyiáźni bráterskiew profzác. *SkarŻyw* 347. Cf »z łaską a przyjaźnią«.

»przyjaźń i (a) miłość« [szyk 11:4] (15): boszmy then vmysl przed syą włzyaly ysz przyafłny they y miłofczy przeczywko ye^{go} M. braczkyey nigdy nyeodmyenymy. *LibLeg* 7/36v, 7/31v, 32 [2 r.], 8/26; Oznaymylmy. yz maffaralłky Sadad kierewowy Czarzowy czorke fwa za zone dal. [...] Chcziew thełł gym okazowacz. a by y ony znaly. iz ya fłobą wmyłofczy a przyafłni myefkam. *MetrKor* 46/47v; *BielŻyw nlb* 5; w tich kxiáfkach wiele rzeczy ktore fñac niewfziłł kim [!] gmyłli będał/ y niektore fñac poprawieniá potrzebuiá [...] profze włzyłłkich bogoboynich [...] iefly czo zlie obaczá áby fpriazniá a braczką miłofciá poprawili *SeklKat* Z3v; *KrowObr* 31; Abowiem nie iefł nikt ták fprofny áby nie obaczyl iáka iefłth obłudna á omylna przyaźń á miłość miedzy ludźmi wedle tego fwiátá. Nikt ni fkim wiernie. *RejPos* 145; *RejZwierc* B, 92v; *OrzJan* 7. Cf »dla przyjaźniej i miłości«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 5 r.]

»(ani) przyjaźń i (albo, ani) nieprzyjaźń« = *amicitia et (vel) inimicitia* *Modrz; favor et odium* *JanStat* (6): *WujJud* 35; Krolowie z przyrodzenia/ nikogo áni przyiácielem áni nieprzyiácielem niemáiá/ ále pożytkiem przyiáśń y nieprzyiáśń mierzą. *ModrzBaz* 20v, 75; Synu/ wiem iłz Kfiáżęciem Weneckim zołtániefz/ y powodzić ci fię będzie: fłarayze fię/ ábyś [...] poddáne fpráwiedliwie/ przyiáźni y nienawiści fię nierádzác/ ładzilł *SkarŻyw* 571; *SarnStat* 458, 1115. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r., *W przeciwstawieniach* 2 r.]

»przyjaźń i pokój« [szyk 1:1] (2): My [*król polski*] thełz załzyá chczymy syą przeczywko Voyewodzie Valafkyemv w przyafłny y wpokoyv zachowacz. *LibLeg* 7/8v, 11/49. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»i powinowactwo i przyjaźń (1): iednak niestraciłem tak serca, abych y powinowactwa y dawney przyiáźni, zapamiętał miał. *ActReg* 55.

»przyjaźń i powolność« (1): Odpowycz na poselstwo Pana woyewodi Walaskyego [...] IEo Kro.m.nalch myłofczywi pan [...] wfkazanye prziyafłny y powolnołczy fzamfzyeczkye od pana Voyewodi wdzyecznye prziyemowacz raczi *LibLeg* 11/185.

»pozdrowienie i (a) przyjaźń« [szyk 3:1] (4): (*nagł*) Poselłthwo do Cefarza Tvreczkiewo przes jacuba vilamowfkie^{go} (-) Przothkyem powye poszel od nas Czefarzewy Tvreczłkyemv posdrowyeny y braczką y sanłzyeczka przyaszn *LibLeg* 7/8, 4/26, 7/10v, 36.

»(i) przyjaźń i dobre sąsiedztwo« [szyk 4:1] (5): krol ye^{go} m. zna checz y przichilnołcz przeczywko sobye pana voyewodj valas: tedi tesz bedzie zawłdj laskawą przyasny y dobre sałłiecztwo znal *LibLeg* 11/49, 8/26v, 10/153v [2 r.]; my co tu vmieramy/ w niebie vczefłtnictwo y przyiációły y łáfciády

mamy: z których pomocy nie mieć/ tożby było co cząłtki z nimi nie mieć/ y przyiąźni żadney z nimi y dobrego łąsiedztwá nie záżywáć *SkarKaz* 635a.

»służba (a. posługa) i przyjaźń« [szyk 2:1] (3): ale tho bogwie zebi K ye⁸⁰ M fluzbamy mimy mogli niegardzicz bo bich siie ya K. ye⁸⁰ M. y tey Koronie mogli kiedj poługamy swimy y przyaznia przigodzicz *LibLeg* 10/153, 10/151v; NAlfę prziazni y Vítawiczná Służbę przodkiem wzkazuiem, panowie prziiaczieli mili *ListRzeż w.* 3.

»przyjaźń a spojenie serc« (1): Boże day wam [...] odmiátanie wśelákicy dwoiákości y zmysłania y obojętności/ ktora do bránia Duchá mądrości bárzo przefkadza/ y ludzkie przyiąźni á łpoienie ferc ludzkich płuie *SkarKazSej* 662b.

»społeczność i przyjaźń« (1): Nic známienitfze⁸⁰ być nie może/ nád znáioime⁸⁰ á dawnego przyiaciela/ ktorego łpołeczność y przyiaźń raz zácżęta/ á czálem y zwyczáiem vmocniona/ nie ma być rwána áni tágána. *WerKaz* 276.

»stateczność i przyjaźń« (1): A przetoż ielłizeby tá ziemiá niemogła być záchowána. okrom bárzo wielkich trudności y nakładów [...] lepiej że iá/ ábo lámym zwyciężonym/ ábo komu infzemu/ ktoregoby łtáteczność y przyiaźń [*fides et amicitia*] nam wiadoma byłá/ pod pewnymi vmowami [...] poruczyć. *ModrzBaz* 126.

»przyjaźń, (i, a) towarzystwo« = *consuetudo et familiaritas Mącz* [szyk 6:2] (8): *BielKron* 65v, 379v; *Mącz* 120a, 416a; *RejZwierc* 21; lepiej/ iáko Pan mowi/ y oko/ y rękę/ y nogę vtrácić: niźli iákie vbliżenie ná zbáwieniu z towarzysztwá y przyiazni ludzkiej odnośić. *SkarŻyw* 59; Przeto iáko w przyiazni/ ták y w towarzysztwie ferdeczney miłości/ wítawicznego rządu/ y łprawy dobrej potrzebá. *GórnRozm* Kv; dofyc okázuie łie ozwáných/ ále málo bywa wybráných przyiacioł/ á wśeláka przyiaźń/ wśelákie towarzysztwo/ ktore łię ná cnocie nie buduię/ nietrwále y nieuczłiwe bywa. *Phil* H2. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»waga a przyjaźń« (1): [*ludzie skupieni na zbieraniu bogactw*] wiele przeciwko práwu y łprawiedliwóści czynią [...] gdy tym pochlebiują/ ktoreby zwirchnościá łwą kárác á hánowác mieli. Przetoż theż do czáfu thylko v wielu w wadze á w przyiazni bywáią. *RejPosWstaw* [41³]v.

»ani waśń ani też przyjaźń« (1): comkolwiek tu piłał/ póšlo to nie z żadney áni waśniey/ áni też przyiazniey/ áni z cudzego podánia [...] Alem to vczyńił napzod z iákiegoś pobudzenia Pána Bogá łwego *PowodPr* 84. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r., W przeciwstawieniu 1 r.*]

»przyjaźń i wiara (a. wierność)« = *fides et amicitia Modrz* [szyk 1:1] (2): *ModrzBaz* 103; Sam á łam záwáfzy łię ze mná, przyiaznią mię Y wiará záwięzuiąc, z wielkim płáczem prosił: [...] *CiekPotr* 10.

»(i) przyjaźń i (a, a(l)bo) zachowanie« [szyk 11:2] (13): Tego roku Kryłstof Szafraniec [...] pobił miefzczány Krakowkie we Zborowku w Wiślice ná gościńcu Lubelłkim. Abowiem oni máiąc záchowanie y przyiaźń z Wrocłławiány/ chłieli go tam poimác gdy łie mył w łáźni Plebáńłkicy *BielKron* 397; *Aperire foros amicitiae*, Ku przyiazni y záchowaniu dáć prziczińę. *Mącz* 278d; *Magno theatro spectata familiaritas*, Dobrze yásna/ yawná á sławná przyiazń y záchowanie s kim. *Mącz* [454]b, 62d, 230b, 382d, 403c; *GórnDworz* M; *RejZwierc* 94; *MycPrz* II A2v; Kto przymufza drugiego do vpičia w obyczáy przyiazni ábo záchowania/ niech siedm dni pokutuie. *WerGość* 268. Cf »dla przyiazni a zachowania«, »za przyiaznią a zachowaniem«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»zakochanie, przyjaźń« (1): Lecz iefli w któręy rzeczy potrzebá iefł miáry/ W zákochániu przyjáźni/ á łłuchay mnie łtáręy. *GosłCast* 26.

»zgoda i przyjaźń« (1): mowi Chryftus [...] Ná modlitwę twoię vłzy zátkam/ ná ofiárę twoię iáko kaimowę nie weyźrzę: iefłiś brátu twemu nie życzliwy. [...] Dla tego zaráz zgody y przyjáźni brátá mego łzukác/ y náleść iá mułzę. *SkarKazSej* 672a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»przyjaźń a (i) życzliwość« [*szyk 1:1*] (2): Favore defectus, Schodży mi ná żiczliwośćy y ná prziyáźni luckiey. *Mącz* 115a, 35b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Wyrażenia przyimkowe: »dla przyjaźni(ej)« = *per amicitiam* *Mącz* (14): Mily łąfiedzie [*do sąsiada, który o północy przyszedł pożyczyć chleb*]/ [...] iużemci na pokoiu. Onby niedbaiątz tego przedię kolatál/ próśłatz vpornie. Widzátz to on acz nie dlá przyiazni/ ale dla vporności ij pokoiu/ wftáwłfy dá iemu chleba *OpecŻyw* 53v.

~ dla przyjaźni z kim (1): Sam do Złotogrodzkiego poydźiefz y powiefz mu, Ze dałz połag, y że to czyniśz dla przyjáźni Z oycem iey *CiekPotr* 57.

dla przyjaźni czyjej [*pron poss*] (4): *LibLeg* 8/26; *BierEz* Q2v; Iuż wnet gębę wzgorę wznofi Gdy go kto o śwá rzecz prófi Tu wnet zdáleká zálawia Trudnościami łie wymawia Aby nie dla twey przyjáźni Zmył by łie ná łulfy włazni *RejRozpr* F; *Mącz* 363d.

W *połączeniach szeregowych* (7): [*przysięgam*] Sierot y Wdow podług łwey możności bronić. A tego nie chcę opułcić/ dla przyjáźni/ mierziączki/ boiáźni/ dárow/ álbo inney rzeczy. Ták mi Pánie Boże pomagay. *GroicPorz* c; Y inłze włzythki rzeczy chowác chcę/ ktore ná dobrego/ wiernego Prokuratorá y obrońcę przynależą. A tego niechcę opułcić/ dla miłóci/ przyjáźni/ dárow/ zyłku/ álbo iákiey inney rzeczy. *GroicPorz* e4, c2v, d4, g2v, x3; ále go [*św. Jan Chrystusa*] był iefzćze nigdy nie widział: áby iego świádectwo ty^m więłszą moc miáło: iż nie ze zmwoy/ nie dla przyjáźni/ y záchowánia/ y towarzysłtwá iákiego/ to o nim mowił/ co mowić miáł *SkarKaz* 515.

Szeregi: »dla przyjaźni(ej) i miłóci« (2): y owłłzem dlyá náłłzey przyazny y braczkiey myłóczy by wyethłłszu yełcze therál przyáfn yemv okazowaczy raczył *LibLeg* 8/26; Te *per amicitiam et per amorem obsecro, principio ut ne ducas, Prołzę* cie dla przyjáźniey y łpolney miłóci náłłzey. *Mącz* 363d. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»dla przyjaźni a zachowania« (1): Ten to [*papież Konstantynus*] dla przyjáźni á záchowánia náwiedzál Iułtynianá Cefárzá do Konftántynopolá/ gdzye Cefarz wyiechawłfy przeciw iemu/ cáłował mu nogi. *BielKron* 167. ~

»z przyjaźni« (1): Miecłław Kłiążę wielkiey Polłki poiął zá małżonkę drugą wnuczkę Cefárłką Aldeydę/ łtey przyjáźni rzekli theż Włádziłławowi łáłkę vczyńić *BielKron* 355v.

»na przyjaźń« (2): atak wyelekrocł pyłche pan nasch lyłti do niego [*starosty kamienieckiego*] yak dołwoyego łina dawayacz yemv wtim znacł yzbi łye powłczignal tego pyczia [...] pan nasch ye⁸⁰ M. na przyasn yemv połila lyłti a on tak takyemv panv odpylłfyve. [...] *LibLeg* 11/60v.

~ na przyjaźń czyjq (1): A włłakółłsz wyethłłche baczenye ye⁸⁰ K.m.łpanem W.ma.otho łzye łtara abipanv Voyewodzye łpoddanimy łłwymy łprawyedlywołcz vczynylł wthey rzeczy na przyáfn pana Voyewodzyne myedz raczi myłly na poddanich łłwoyech pozithek. *LibLeg* 11/139. ~

»prze przyjaźń [czyją]« (1): Miły Skárbcu prze náfzê przyiaźń niech dźiś iednę Rzecz v ciebie vproífzê. *CiekPotr* 89.

»z przyjaźnią [czyją]« (1):

~ Szereg: »z łaską a przyjaźnią« (1): A powyefs ze Crol ye⁸⁰ m.pan moy dla thego przicziną thą czyny, zeby rad themv Voyevodzie przyaífnyą swą fzią zachoval. Awfakze thak czo by bylo slafką a przyaífnyą Cef: *LibLeg* 7/35v. ~

»za przyjaźnią« (4): Wfzytki Vrzędowe dochody/ y winy wfzythki fprawiedliwie y pilnie wypomináf/ y fpełná Sędziemu oddawáf/ á żadnemu nic nie przegłédáf zá żadną przyiaźnią álbo dárem *GroicPorz* g3v.

~ za przyjaźnią czyją (3): *Mącz* 403b; Iakob zá błogofławieńftwem oycá Izááká/ y zá przyiaźnią y rádá mátki/ ktora go więcey niżli ftárzszego miłowála: ty przywileie pierworodności w ołobie Ezaego wziął *SkarŻyw* 346; *SarnStat* 714.

Szereg: »za przyjaźnią a zachowaniem« (1): Malo sortem meam, licet exiguum, sine invidia aliorum tueri quam cum invidia multorum, divitiis abundare, Wolę ná tym co mi Bóg dał zá przyiaźnią á záchowánim wfzech przestawáf/ niżli fie łákomie se złą wolą ynych bogáćić. *Mącz* 403b. ~

»w przyjaźni« (3): wthey ze przyaífny przyaczielſky lysth pyfzalyfzmy do waíf y przes waźego poflaszmy prziflaly abyscze thak vyedziely *LibLeg* 7/68v; a w tym czáfu s fpołeczney vmowy ziecháli fie do martwey wody Cefarz y krol s krolową Leonorą/ á tám byli kilko dni wefeli z rádofcią w okazáley przyiaźni. *BielKron* 191, 191.

Wprzen (4) : Cudzołóznicy y cudzołóznice/ za niewiećie/ że przyiaźń tego fwiátá/ nieprzyiaćiołką iefť Bożą [*amicitia huius mundi inimica est Dei*]? *Leop Iac* 4/4; Serpit enim nescio quo pacto per omnem vitam amicitia, Bo fie pnie nie wiem yákim fpołobem przes wfziftek žiwot przyiaźń. *Mącz* 373b; *WujNT Iac* 4/4, Cccccc.

Przen (4) :

W połączeniu szeregowym (1): W ćiele ludzkim miefzkáią przeciwne łobie żywioły: Ogień/ y wodá/ y ziemiá/ y wiátr: iákoż fie zgodzą? vgadzánim iedne drugim. [...] Y z tákiedy zgody y wfťępowánia y przyiaźni/ zdrowie ludzkie trwa. *SkarKazSej* 676b.

Wyrażenie przyimkowe: »za przyjaźnią [czego]« (1): A ty Tęczyńki [...] Szedłes łodźią po wierzchu morſkiéy głębokości. A zá przyiaźnią wiátrów/ y dobréy pogody/ Wyśiadłes na brzeg Prufki/ krom wfzelákiéy fzkody. *KochPam* 83.

a) Skłonność (1) :

Wyrażenie przyimkowe: »dla przyjaźni« (1):

~ *Wyrażenie*: »dla przyrodzonej przyjaźni« (1): Słodkie [*pokarmy*] zatikaią, á to iż słodką rzecz žiły więcey w fie ciągną niżli iaką infzą, dla przyrodzoney przyiazni ku fmakowi fłodkiemu, ktory teź człowieka więcey tuczy. *GlabGad* C7. ~

b) Zgodność (1) :

Szereg: »przyjaźń a miłość« (1): Ieden Swiat. Iedno Słóńcze. Ieden Kxiężycz/ y wfzytki rzeczy ftworzone z iedney rzeczy pofzły/ w ktorą (by to bylo podobno žeby fie miały pokazić) zafięby

muśniały przyślc. Przeto tę iedynóć niektorzy mędrszy zwali zgodą/ drudzy przijaznią á miłóćią *KłosAlg A2*.

a. Uczucie między kobietą i mężczyzną (6) : [św. Agnieszka] wolála zá mężá mieć Chryśtuśa Bogá/ niźli śmiertelnego chłopá: wolála się w wielkie cnoty pánieńskie przybieráć/ á Chryśtuśowi podobáć/ á niźli twarz głádzáć/ y wbirow lkázytelnych łzukáiąc/ przyiáźni męskiej zebrać. *SkarŻyw 71*.

przyjaźń z kim (3): Ale się dal [!] wwieś miękkim słowom iey/ miłego towarzyszá niechcąc gniewáć/ áby przyiáźń z żoną nie wedle Bogá záchował. *SkarŻyw 262*. Cf »przyjaźń wieś«.

Zwroty: »[komu] przyjaźń pokazowác« (1): A iako ia ztákim miála bych mieśzkáć ábo iemu przyiáźń pokázowáć/ który ieśt nieprzyiáćielem Bogu memu? *SkarŻyw 151*.

»[z kim] przyjaźń wieś« (2): [słowa św. Juliany] Coby to był zá rozum moy: ábych łtym się złączyć y przyiáźń wieś miála/ który Bogu memu krzywdę czyni/ y taką zelżywość? *SkarŻyw 151, 152*.

Szereg: »złączenie i przyjaźń« (1): Lecź to inna/ gdy kto Chrześciáninem będąć/ niewiernego łobie y Heretyká/ zá towarzyszá w małżeńtwo obieráć chce. To nigdy nieprzyśtoi/ y vchoway Boże takiego złączenia y przyiáźni. *SkarŻyw 153*.

b. O stosunku między Bogiem i Matką Bożą a ludźmi (16) : O moy miły Pánie/ nie rownałz to przyiáźń/ iż ty to nędzne błoto á ten nędzny proch á márną glinę zowiełz być przyiáćielem łwoim. *RejPos 355v, 355v*.

przyjaźń u kogo (1): [Synaczek Pan Jezus] rołł w mądrości y lećiech/ y w przyiáźni v Bogá y v ludzi *SkarKaz 45b*.

przyjaźń z kim (2): á ono przyiáćielá poty czćić trzebá/ poki dobre łumnienie y P. Bog dopuści/ żeby się pierwłza y droźłza przyiáźń z P. Bogiem nierozłypowála. *SkarŻyw 262*. Cf »w przyiáźni zostawáć«.

przyjaźń czyja [w tym: ai (7), G sb i pron (3), pron poss (2)] (12): Zás od zacności ziemie/ y od zupełności iey/ też przyiáźni obywałéla głógu [tj. Jehowy]/ przyidzie ono [błogosłáwienieśtwo] ná głowę Iozefowę *BudBib Deut 33/16*; Potym Náftáliemu rzekł/ o Naftáli syty przyiáźni y pełny błogosłáwienieśtwá Iehowinego/ zachod y południe poliádz. *BudBib Deut 33/23; CzechRozm 50v*; Czým się y iego ku czyłtości dziwna ostrożność/ y miłóśierdzie Bołkie nád nim/ y przyiáźń Bogárodzice/ w cudu tákim pokazála *SkarŻyw 319, 13, 567, 599*; Bo tá ieśt różność miedzy grzechem śmiertelny^m y powłzednim: Śmiertelny przyiáźń Bożą płuie/ y miłóści Bożey y bliźniego przeciwny ieśt *SkarKaz 313a*; mam káćik zgotowány ná który kazałéś mi tu robić. Zgotowány ieśt y kupiony krwią twoią: ále nie bez moiey wiáry [...] nie bez wyłługi ktora idźie z przyiáźni twoiey/ tym co [...] łokiem łłodkości łzczepu łáłki twoiey wraftáią *SkarKaz 552b, 310b [3 r.]*.

W połączeniach szeregowych (3): A Ewángelia y nowy zakon przyśzedł nie tylo z lámą náuką co czynić á czego się łtrzedz: ále też z łáłką y przyiáźnią Bożą y pomocą/ áby się to czynić y wypełnić mogłó/ co w łtárym y w nowym zakonie rośkazano ieśt. *SkarKaz 310b, 310b [2 r.]*.

Zwroty: »utráćić przyjaźń« (1): Y tráfiłó się iey z iednym duchownym rozmówé mieć: który [...] vpomniał iá áby nie mieśzkáiąc dobre myłli łwoie pełniła: á nie oycowłkiey/ ále tego vtráćić się przyiáźni báłá/ który rzekł: kto więcey miłuié oycá y mátkę niźli mnie/ godzien mnie nie ieśt. *SkarŻyw 13*.

»w przyjaźni [z kim] zostawać« (1): Mieymy pokoy Chryśtułow z Bogiem/ z bliźnim/ y łami z łobą/ ábyłmy z P. Bogiem w tey przyiaźni/ którą nam Chryśtus męką y zmartwychwstaniem łwoim ziednał/ zołtawali *SkarKaz* 209a.

Wyrażenie: »niezasłużona przyjaźń« (1): [*wola Piotr*] Niech oglądam twarz twoię/ miśtrzu moy/ y Boże moy/ á mam znak odpufzczenia grzechu mego/ przynieś mi on požądany pokoy pierwłzy ku mnie/ nie záłżużoney przyiaźni twey. *SkarŻyw* 599.

Wyrażenie przyimkowe: »z przyjaźni« (1):

~ Szereg: »z przyjaźni abo łaski« (1): Włzakże nád to ielzće to wiedz/ iż ná tym tám mieyfcu/ 5.Moy:33. v 16. nie czyni Moyżelz żadney zmienki ánioła [...] ále tylko Bogá Iehowę przypomniałwłzy [...] to po tym przydaie v 16. y z przyiaźni ábo łálki przebywáiącego we krzu/ to błogolławieńfwo przyidzie ná głowę Iozefowę. *CzechRozm* 50v. ~

c. O zwierzętach (1) :

Wyrażenie: »spolna przyjaźń« (1): Maią theż Gawroni łpolną prziiąźń á lutołć *FalZioł* IV 22d.

2. Przymierze, zgoda (189) : Bo ya thv nyewydze zadney przyiazny zwałchey łthroni zadna rzecz łzye nygdi nyeodmyenya tho łchamy dobrze rozvmyeczye wprziyazny. Alye zwałchey łthroni za włche thakowe łzbithecne rzeczy pochodzą y yawne łłá *LibLeg* 11/141; Prziyałn kthoram pan Voyewoda ye⁸⁰ Kro.m czy czełthemy poflełthwi y pyłłanym na them nowim panłthwye łzwim offyarvye. *LibLeg* 11/185, 7/41v, 11/92, 183v; A gdy łie roziełdźáli/ áby thym mocnieyła przyiaźń byłá/ dał Cefarz Bolełławowi nowemu krolowi włocźnią łwiętego Maurycego y gođđ od kryżá Pańłkiego *BielKron* 345, 211v, 222v, 231v; adiuratissimi pro coniunctissimi, Vprzeymi/ łprziłiężeny prziiąźnią. *Mącz* 178d; *Paprup* G2v [2 r.].

przyjaźń do kogo (2): yełly ti brath nasz wyelyky Krol Sigmvntł y łin v.M.wyelky Crol Sigmvntł Avgvłth do łyebye ponas prawdywá braczká przyałn obaczicze, macze nas bratha łwoyego kozdego rok v thimy vpominky napomynacz. *LibLeg* 10/97. Cf »w przyjaźń wejść«.

przyjaźń od kogo (1): [*pan mój*] Nadzyewayancz łzya thełz, odnyego przyazny y pokoyw. [...] naywyanczey vbelpyeczil łzyá na zachowane pokoyv. *LibLeg* 7/9.

przyjaźń przeciwko komu (3): Alye mami tho dvlfanye o prziiąłzny ye⁸⁰ Czełarłkyey mczł przeczywko nam.kthoreyłzmi zawłłzdi [...] łtrzegly y strzezemi. *LibLeg* 11/187. Cf »przyjaźń mieć«, »przyjaźń (za)chować«.

przyjaźń między kim a (i) (między) kim (23): Szynałczie łzwego na łzwem myelczv vczynyly y Coronowaly y zandalyłczye náłł, aby thełł valł szyn nam thak przyaczyelem był, yako myedzy namy a myedzy vamy yełth przyałzny. *LibLeg* 7/41; Przyazn myedzi przyacielmy takowa biwa, yełłibi niektorzi łivdzie łpanstwa mego wtargniene niektore myely w panłtwo wasche wibi takowich kazaly poymacz y poymawłchi do nas [...] przilłaly *LibLeg* 11/90; Powyedza pothem yłch mi baczacz yłch zayatrzenye poddanich dlya krziwd kthore łzye yem od pana Voyewodi y od poddanich yego dzyeyá dobrej prziazny mnoficz myedzi namy nyemogly. *LibLeg* 11/160, 7/9v, 7/41v [2 r.], 10/94, 11/33, 173; *MetrKor* 38/502 [2 r.]; Látá 1542/ Iáko byłá wielka przyiaźń miedzy krolm Fráncułkim nie dawno/ ták záłię nieprzyiaźń wielka przyłłzá. *BielKron* 192, 109v, 215v. Cf »przyjaźń mieć«, »przyjaźń (za)chować«, »przyjaźń (z)jednać«, »przyjaźń (z)łamać«, dla przyjaźni miedzy kim (a miedzy kim).

przyjaźń z kim (49): Ale to yeft nascha przyasn fwyamy. abi takowy miedzi namy Zly lyvdzie niebily. *LibLeg* 10/94; za czo Krol yego M. y s. synem swoym v C.m.dziekvye y to przymvye jako od brata y przyacziela swego mylego s ktorim przyasn mayacz te nadzieye yz roskazanie y wolią V.C.m. bedzie trwała moczna y nieodmienna *LibLeg* 11/32v, 11/169v; Aiáx też prošíł áby o to pracą miał/ iákoby z Greki przyiaźń w dobrym záchowánium mieli. *BielKron* 57v; Pinzonus y Aries w iednym Kráiu nádiecháli wielkość ludzi nágo chodząc/ iáko ie mátki porodziły/ nie máiąc żadnych obron/ dáli znáki iż żądáią przyiaźni z Hiszpany *BielKron* 444, 57; *KwiatOpis* Bv; Kiedyć fie przyiaźń nařza z Niemczy mieni Y choćiay w kiryřz będą vzbroyeni/ Obaczyřz iže/ oni z pychą řwoią Grą będą twoią. *KmitaPsal* A2v. *Cf Zwroty*.

przyjaźń czyja [w tym: *pron poss* (31), *G sb i pron* (12), *ai* (4)] (47): a tak tesz w.K.m. yeft panv memv Cz.Tur. dobrim przyaczieliv wktorey sye pan moy przyaszny vkm kocha *LibLeg* 10/66; a thak mi potrzebvyemi po was przyaczieliv naschemv abisz baczil na przirzeczenie řlowa y przyasny řwey *LibLeg* 10/91v; tedibími radzily to abi yey m. tam zostala Turka niegniewayacz. [...] bo bi laczniey yey m. rzeczi swe sprawowacz na potim mayacz przyasn Czess^a. Thur. *LibLeg* 11/42v; wřzithko tho czo bilo wlyřczye ye^{so} mcziz. za vmowam řpořlem ye^{so} mcziz zaplaczycz rořkazalyřmy [...] czo wřzitko vczynilyřmi radzy mayancz tho zvpelna dvřnořcz o przyiazny Czefřarza ye^{so} mcziz *LibLeg* 11/173v, 7/11, 32, 34 [2 r.], 35v, 36 [2 r.] (34); [mówił Arcybiskup do Skanderbega] á iuz niewierz temu okrutnikowi [Machometowi] á wřtrzymay fie od iego przyiaźni/ przymierze ktoreć złamał závády zá niepewne miey *BielKron* 253v, 253, 254 [2 r.], 332; *KmitaPsal* A2v; *OrzJan* 15, 65, 86, 126; [CorfusDocum 1563 nr 109]. *Cf dla czyjej przyiaźni, wedle czyjej przyiaźni*.

W połączeniach szeregowych (6): powiedza naschi yřz mi na on czas dalysmi bily Tatarom oczakowa vziwacz ktori yeft nasz y na nařchey wlasney zyemy yeft dlya pořlug ktore Tatarowye na on czas nam czynily o ktorifmi teras mylczely dla tego ze yeft wrekv Czefřarza Ture^o. fktorim mi mami przyasn przymierze y pokoy *LibLeg* 10/70v, 11/27, 32v, 141; ma Walfá C.M.poznac y dořwiadczyć/ iż I.M. Turecki Cefarz/ o tym fie pieczóluie coby ku pokoiowi przyiaźniey miłości řtárořciam z obopolnym řłużyło. *BielKron* 332; Cóz zař ořtátki źemie Węgierřkiéy/ y řam Piotr Wołofzyn wářzę kró: M. nieupomináią? [...] zař nieprzeřtrégáią/ ábyř wářzá kró: M. nieřczęřnégo przypadku vchodził/ á przymierzu/ przyiaźni/ áni wierze tureckiéy nieduřał? *OrzJan* 86.

W przeciwstawieniach: »przyjaźń ... nieprzyjaźń (2), walka« (3): abi miedzi namy przyasny they naschey ktorą mami miedzi sobą wnieprzyařn nieobraczaly. *LibLeg* 10/92, 10/192; Wolimy s Czechy przyiaźni vżywác niř walki. *BielKron* 186v.

Zwroty: »być w przyiaźni« [w tym: *z kim* (6)] [szyk zmienny] (8): ya Czarz Sahibkierey [...] thwardą na thořmi przifřzyege vczynily y zwyelkym Crolem y zwyelkym Knyazem Sigmvntem y řsinem yego mlodim wyełkym krolem y wyełkym knyazem Sigmvntem Augvřthem. prawdywie wbracztwie y wpryiazny mami bicz. *LibLeg* 10/96, 9/52v; [nasi řlumacze wořali na Nigryte] Powiádáiąc też to/ iż ich Pan/ Krol Luzytáńřki z ich Krolem w wielkiey przyiaźni řą. *BielKron* 451v, 254v; tedy wářzá kró:M. przedtym záváře bydź raczył w przyiaźni y w towarzyřtwie z Cefárzem tureckim/ á teraz dopięro czářów nie dawnych řtáleř fie nieprzyařcielem iego *OrzJan* 77.

»przyjaźń dzierżeć« (2): lewfitkymy lyvdzmy moymy y wżym poľpolftwem prawdzywye na tho przilzyegamy y przilzyeglyfmy [...] wam brathv naľchemy, y ľinv v.M. molodemv Crolowy Sigmvnthowy Avgvftowy [...] braczka przyasn prawdzywye dzierzecz *LibLeg* 10/97v, 10/97v.

»przyjaźń mieć« [*w tym: z kim (14), między kim (2), u kogo (1), przeciwko komu (1)*] (20): My szwamy kthorą przyaľny mamy, y przymyerze do naľzego zywotha, thoczmy barľzo dobrze trzymamy y bandzim pokym zywy *LibLeg* 7/41; S Czefarzem ye⁸⁰ mczam Tureczkyem thakową przyaľzn ye⁸⁰Kro.m.myecz raczi yľch nyelyeda yakye powyefczy ľrvľchicz ye mogą *LibLeg* 11/171v, 7/41v, 10/70v, 92, 113, 11/27v (13); Aiáx teľ proľľ áby o to pracą miał/ iáko by z Greki przyiaźń w dobrym záchowaniu mieli *BielKron* 57v; Pothym niewiaľty przyľzły ná brzeg/ vkázuiąc przez znáki przyiaźń ľnimi mieć. *BielKron* 447v, 189v, 332; *KochSat* A4; *KochMon* 22; *VotSzl* B.

»[u kogo] przyjaźni nabywać« (1): [*rzecz do króla Kalekutu w te słowa:*] Iľ ľlyľząc moy pan Krol Portugáľki o thwoim záchowaniu w Krzeľcijańskiey wierze/ przeto tego pragnaľ aby ćie nawiedziľ przez ľwego poľľá/ iáko powinien káždy Pan Krzeľcijański czynić s práwego ferca/ v káżdego tákiego przyaźni nábywać *BielKron* 453v.

»przyjaźń naruszać; przyjaźń jest naruszona; zruszenie przyjaźni« (1;1;1): ľtrzez thego pylnye raczi abi zadna prziczina ľrvľchenya they przyiazny y przimyerza ľpaniľthw ye⁸⁰ Kro. mczi dana nyebila.y gdyze bi ľzye czo takyego dzyalo [...] ye⁸⁰ Kro.m.hamowacz tho [...] bendzye raczil *LibLeg* 11/169v, 7/32, 10/93v.

»przyjaźni szukać« (1): ón [*cesarz turecki*] po té czáfy záwľze onémi zaloty ľwémi y przymiérzem nie téy przyiaźni ľzukaľ/ ktorą teraz wzgárdziľ/ ále korony Polľkiéy *OrzJan* 77.

»w przyjaźni trwać; przyjaźń trwa« [*w tym: z kim (2)*] [*szyk zmienny*] (4;1): a yľchbi theľch ľlye o tho ľtharal abi tha przyaľn [...] myedzi namy a Czefarzem Tureczkyem nyeodmyennye thrwala. *LibLeg* 11/186v, 7/36v; W tym czáľu vmárl Máás krol Ammonicki/ ná iego mieyľce wľtápiľ fyn Ammon/ do ktorego poľľá Dawid poľly ľwoie cieľząc go/ á przypomináiąc mu záchowanie dobre ie⁸⁰ oycá przeciw Dawidowi/ chcieli teľ w tey przyaźni trwáć iáko ociec byľ. *BielKron* 70v, 453v; *StryjKron* 447.

»przyjaźń utwierdzić« (2): [*Aleksander mówił do Hektora*] Niech sie wojska rozstápią, ká¿de na swą stronę [...] i wieczny pokoj z sobą uczyniwszy, I na potomne czasy przyjaźń utwierdziwszy, Przebywajcie w Trojańskiey szczęľliwey krainie, A Greczyn także do swych Argow niechay pľynie. *KochMon* 21, 28.

»[z kim] przyjaźni używać« (2): *BielKron* 186; Xiáżę/ mówię/ Konľtantyn/ z Irzym Rádziwiľem/ Co iefce y podziľ dzień iefť w pámiéći siľem/ Wielkiéy przyiaźni z ľobą záwľdy vzywáľ/ Y ľpolnie moźné woylká Litewľkié wadzáli. *KochEpit* A3v.

»w przyjaźń wejść (a. zająć)« [*w tym: do kogo (1), z kim (1)*] [*szyk zmienny*] (3): *LibLeg* 10/95v; Leo Papieź wľzedľ w przyaľn do Szwáncárow/ á to dla tego/ áby mu byli ku potrzebie kiedy będye potrzebá *BielKron* 197, 69.

»[z kim] przyjaźń wieść« (1): Po Perľoch Medowie Mácedonom poľľufzni byli/ potym Pártom/ áczkolwiek część ich dobra z Rzymiány przyiaźń wiedli. *BielKron* 268.

»przyjaźń wziąć« [*w tym: z kim (10)*] [*szyk zmienny*] (11): [*mówił Eleazar Jozafatowi*] iżeś wzyáľ przyiaźń z Ochozyaľzem/ przeto potľukľ Pan Bog ľpráwę twoię/ ľodzye ná wodzye/ iź nie mogły

przyć do Tárfony. *BielKron* [84²]v; Senat włożył/ áby dzyefięć mężow zacnych do nich [tj. *pospólstwa*] poláno [...] przyrzekáiąc im wżytko nágradzić á wczynić czego żądáią/ y obietnice pirwfe wypełnić/ áby záfię s Pátrycyufzy wzyęli przyjaźń/ á do swoich włafności befpiecznie przyźli. *BielKron* 107v, 58, 65v, [84²]v, 205, 211v (11).

»przyjaźń (za)chować; przyjaźń jest (za)chowana; (za)chowanie przyjaźni; zachowan w przyjaźni« [w tym: z kim (4), przeciwko komu (1), między kim a kim (1)] [szyk zmienny] (4;9;4;1): Aprzithim thefz bandzye zandal ych afzwłafcza Ayalbasshe [...] aby tha przyafzny myedzy Cefzarzem, a myedzy namy strony Cefarfkyey byla wczalofczy chowana. *LibLeg* 7/9v; Czo ysz fye wam thesz przyaczielowy nafchemv tak wydzialo wczynylem to wlitko dla zachowania tey przyaszny naschey *LibLeg* 10/67v; bo tho yefth v nafch nawyethfche stharanye abifzmi przyafzn y przimyerze [...] wedlye przifzyegy y flowa nafchego kro. zachowaly. *LibLeg* 11/174, 7/34, 104v, 10/67, 93v, 11/32v (14); *KrowObr* 31; *BielKron* 104; *StryjKron* 447; O statecznym Kr. IM vmysle, wchowaniu dobrej przyiazni, y sąsiedztwa z Cesarzem IM y Panstwy iego. *ActReg* 122.

»w przyjaźni się zacho(wy)wać« [w tym: z kim (2)] [szyk zmienny] (3): [sułtan Sulejman do króla Zygmunta] yeflyze wy ych [złoczyńców] bendzieczie karacz y to bidlo y wżitka czeladz ktorą pobrano wnyewolią wczalofczy bedziely wroczone, tedi mi fwamy wedlug pyerwfchej przifzyegy bedziemi wdobrej przyazny fye zachowiawcz *LibLeg* 11/91, 7/9, 32.

»przyjaźń (z)jednać« [w tym: między kim a kim (1), z kim (1)] [szyk zmienny] (4): Bałfham [...] powyefł zebyfzmy zawfdy radzy na ych sdrowye y szcanfchie slyfzely. A bandziefł ych odnafł zandal y profzil aby nam przyafzny braczską Cefarfką yednaly przyczynyaly syą do yego Cefar milofczy. *LibLeg* 7/36, 10/152v; *MetrKor* 38/502; Bolesław [...] pošł do Bele krolá Węgierskiego roftropne męże/ Klimuntá [...] á Iánufzá Woiewodę Krakowfkiego [...] / áby mu wieczną przyjaźń fnim ziednali *BielKron* 360.

»przyjaźń (z)łamać« [w tym: między kim (1)] [szyk zmienny] (2): A dla takowich sbitecznych ldvzy niegodzy sye nam miedzi sobą przyazny y fzlwbv swego lamacz *LibLeg* 11/65; *StryjKron* 682.

»złączyć w przyjaźń« (1): Bo ácz zacni Iágiełowie/ złączyli wdobrá przyjaźń/ y fpułeczność ty Páńftwá były z Coroną Polfką. *BialKaz* L.

»znać przyjaźń« (1): A thako rofkazuemczy aby thy fczefszarem od nas mowyl y sbafzamy wthey rzeczy nathen spolfob. Naprzoth powyefł yzmy wyedzucz y fnayucz przyafn y dobrą fufufycztwo [...] dalyfmy mv dziewką nafze za malzonką *LibLeg* 8/26.

Wyrażenia: »przyjaźń bracka« [szyk 5:4] (9): yam otho pana swego Cro ye⁸⁰ milofczy nyepythal, yfzem fzią thego nyenadziewal aby thego byla potrzeba. Awfzakofł yfł Cefarzovy ye⁸⁰ M yefth przyafzną braczską przichylon *LibLeg* 7/35; y mi thes the braczką przyazn ponowyayacz wedle ftara⁸⁰ obiczaya y fwoy lyfth dalyfmi y dayem pod zlothą pyeczecią naschą. brathv nafchemv wylkiemv krolyv. y wylkyemv Xyedzv Sigmvnthowy *LibLeg* 10/95v, 4/26, 7/8, 36, 10/97, 97v (9).

»dobra przyjaźń« [szyk 15:2] (17): O czarza Tatarskiego thak my powyedzial Luthphibałza ysz Cessarz slal do nyego possla swego Gdzie Cessarzovy vkazal ysz yesth wpokoyą a wdobrej przyazny Scrolyem polszkym *LibLeg* 9/52v; bo nietilko oti granycze ale y oynsche rzeczy mamy ftobą sprawowacz czo bedzie kv dobrej przyazny tv na tey vkrajnie miedzi pani naschimy. *LibLeg* 11/76,

6/77v, 158v, 7/41, 10/60v, 67 (14); Amurat chcąc łnim [królem Władysławem] w dobrej przyiaźni miełzkąc/ do dziełiąci lath wziął przymierze/ y przyięgi od łiebie przyięli twarde *BielKron* 304; *BiałKaz* L; *ActReg* 122.

»przyjaźń obłudna, zmyślona« [szyk 1:1] (2): Czyli to ołobnéy łáłce Bożey nád łobą przyznáwác nie mamy że to iuż w garści teraz ielł wálzéy/ kináwłzy ná łtronę przyiaźnią obłudną Turecką/ wyuóc łie z tych łideł przymierza iego/ którými was wwikłáł [...]? *OrzJan* 15, 75.

»pewna przyjaźń« (4): [zwaśnili się przeciw sobie Karzeł cesarz, król czeski i Ludwik Węgierski] Miedzy ktorými roział iednánie do czáfu Vrban piąty Papież [...] A dla pewnieyłzey przyiaźni/ náráil y zmwil Elżbietę corę Bogułłáwowę [...] zá małzonkę Kárłowi Cefarzowi *BielKron* 375; [król Władysław pojednáł Skirgiellá z Witułtem] A dla pewnieyłzey przyiaźni/ dáł Krol Skirgiellowi nád kłięłtwo Kijowłkie Stárodub/ Stárotroki/ Krzemieniec/ iżby ołobno byli od łiebie *BielKron* 382v, 332; Baczmy ná oko/ że w żadney łtronie łáśiedztwá pewney przyiaźni nie mamy. *VotSzl* B.

»przyjaźni postanowienie« (1): [Aleksander Wielki w podbitych krajach] łtáutem á práwem/ włzytko wtwierdził/ y powinowáctwem/ á przyiaźni połtánowaniem łpoil: ták iż łzczęłliwłzy to byli/ ktore on woiną zwyciężył *GórnDworz* li4.

»prawdziwa, prawa przyjaźń« (2:1): *LibLeg* 10/97, 11/174; [Jerzyk ksiązę saskie] z brátem Kuerfirzłtem bárzo záłzedł [...] ále potym ziednániu/ Ierzyk dziełięcin niechciał dáwác/ iáko zdawna łzły káplánom łuterłkim/ przeto niebyłá miedzy imi prawdziwa przyiaźń. *BielKron* 215v.

»przyjaźń sąsiedzka« [szyk 3:1] (4): Zálzye yemv łáfkawám prziyáłzn łzwám sámłzyeczkám przelczye [= przez łiebie] włzkázowacz raczi y wyenczvye mv thego.abi wthem panłthwye [...] łpokoyne dlvgó zil *LibLeg* 11/169v, 11/185; Krol Maurytáńłki/ chciał iá [Dydonę] miec zá małzonkę [...] przeto wojnę Kártáginelłkim obywátelom włóżył. Ktorzy łzli do Dydony mowiác/ áby zá mąż łzłá dla wyłwobodzenia włzech/ á przyiaźni łámłieckiey. *BielKron* 75v. Cf »za sąsiedzką przyiaźnią«.

»spolna (a. zobopolna), z obudwu stron przyjaźń« [szyk 4:2] (5:1): Bo rozvmie krol ye⁸⁰ m.yz kyedi bedzie to postanowienie tedi bedzie przyasn miedzi poddanimy V.C.m. y Krolá ye⁸⁰ m. pana mego z obvdwv stron *LibLeg* 11/33, 10/93v; A gdy iuż Vlifes pofelłtwo odpráwił od Grekow/ wotowáli Troiani ná nie rozmáitemi głofy/ Rádá pirwłza rádziłá áby byłá Helená wroconá/ á to dla łpolney przyiaźni z Greki/ wywodząc ich łtálość iednołtáyńá/ łpráwę y łzczęłłcie ołobliwe. *BielKron* 57; Gdy krol Fráncułki z krolém Angielłkim przyiaźni łpolńá wzięli [...] połłáli obá połły do Cefárzá o pozwolenie niektorych rzeczy/ á gdy im tego Cefarz niepozwolil/ obiáwili mu wojnę przez połły *BielKron* 205; *OrzJan* 6, 70.

»stateczna przyjaźń« (1): A iżby tego to Alexandrá Koriátowicá Kázimierz do chowánia łtáteczney wiáry y przyiaźni przywiodł/ połłádził Polakámi Lucko/ y Włodimirz *StryjKron* 447.

»szczerá przyjaźń« (1): To I.N.M. czyni dla tego/ áby wálzá Naiáśnieyłza C.M. tym źrzetelniey y pewniey obáczyc raczył/ the łzczerał/ pewńá/ zyczliwá przyiaźń/ ktorá I.C.I. ku wálzey C.I. má *BielKron* 332.

»trwała przyjaźń« (1): [przypominamy] yfch tho nam ye⁸⁰ mcz wedlye przimyerza vczyncz powynen gdifch tho yefth znak trwaley aprawey przyafny kyedi fkodi a krziwdi myedzi obopolnemy vgranycznemy lyvdzmy nagrodzone bivaya. *LibLeg* 11/174.

»wieczna przyjaźń« [szyk 3:2] (5): [Koriolan do matki] námawiaycie Rzymiány/ áby poľáli do páná mego á wrocili co pobráli/ á przyiacielkie z nim náłożyli/ moje niewinne wywołanie záfię nágradzili/ będye przyiaźń miedzy námi wieczna. *BielKron* 109v; Drugi Legat Papiefski Alexánder w teyże rzeczy przyiechał/ áby teź s Krolem Matyafzem wieczną przyiaźń wzyął/ dawfzy mu coreę ktorey žádał *BielKron* 395, 58, 254v, 360.

»wielka przyjaźń« (4): Krol Fráncufki wielką przyiaźń wzięł z Papieżem/ ktorą vtwierdzili krewnością przyrodzoną *BielKron* 211v, 451; *KochEpit* A3v. Cf »dla wielkiej przyjaźni«

»[ku komu] w przyjaźni wierny« (1): Przyacielowy naschemv Crolowy polfkyemv y ynfzich panstw Zakonv Chrzesczyanskiego y kv nam wprziaszny wyernemv Sigmontowy nawyedzami sdrowie wafche przes then nasch lyft y dawami thesz wam znaczkorzi bily Cozaczi Byalogrodzchi wtargnoly wpanstwo wasche *LibLeg* 10/90v.

»znak przyjaźni« (2): nalaszi one [tj. ukradzione rzeczy] abifczie ye odeflaly thim cziye fá. A to yefth znak przyazny miedzi namy. *LibLeg* 10/94, 11/174.

»przyjaźni związek« (1): Céfarz ziemię Włofką/ Hifzpañfką y Niemiecką/ iednym przyiaźni związkem zpiął z Koroną Polfką. *OrzJan* 63.

»życzliwa przyjaźń« (1): *BielKron* 332 cf »szczera przyjaźń«.

Szeregi: »bractwo i przyjaźń« (2): ocziecz moy meylykherey czarz [...] fbrathem fwim/ wyelkym krolem y wyelkym Xyedzem Sigmvntem vedle ftaradawnego obiczaya. wbracztwo y wprziazn zafzly. *LibLeg* 10/95v, 10/96.

»pokoj a (i) przyjaźń« [szyk 4:3] (7): pan moy kazalmy tho Vafzey C.M. powyedzyecz. Aby Vafza C.M. napomyonancz y powczyągnancz raczil Czarza Tatarfskiego, zeby fzyą wprziazny awpokoyv zachowal s krolem ye⁸⁰ M. panem moym Milofczywem, przyaczyelem V.C.M. *LibLeg* 7/9, 7/8v, 9/52v; a tho byfzmy yednacz chczyely aby pokoy a przyafzn myedzy thymy pany [tj. cesarzem a królem węgierskim] pothczywye rządnye a dobrze byl yednan a zawrzon. *MetrKor* 38/502, 38/502; Nadobne Miálto y Zamek/ ná ktorym Pan Henrych Donin Stároftam miał być. Należy Krolowi iego M.Polfkiemu/ ále go zá czáfu pokoiu/ y przyiaźni s Krolem I. M.Polfkim/ w niebytności Páná Duninowey/ Szwed nieodpowiednie pośiadł. *KwiatOpis* Bv; *KochMon* 22.

»przyjaźń i powinowactwo (a. spowinowacenie)« (2): záczy m przyczyniwfzy ták wiele pańftw do korony/ które mieczem podbił/ nietylko koronę dobrze opátrzył/ ále téż możnych królów/ książąt y narodów przyiaźnią/ y zpowinowáceniem [...] zmocnił *OrzJan* 63, 62.

»przyjaźń i (a, albo) przymierze« [szyk 17:6] (23): [o cesarzu tureckim to] ye⁸⁰ Kro.m.rozvmye yfch yako fíam s fzyebye prziczini obrazenya przyafzny y przimyerza, nykomv nyedawa, thak nyewneth za cziam powyefczyą kv srzvczenyv yey fzye fkvapy. *LibLeg* 11/171v; Abowyem poddany nafchi pogranyczny wyedzancz o przyazny y przimyerz v kthore S ye⁸⁰ Czefarfkam mczą mami vbefpyeczily fzye abi ye czo nyepriyaczyelkyego podkacz bilo myalo *LibLeg* 11/174, 7/41 [2 r.], 11/135v, 139v [2 r.], 140, 169v (16); [Achilles namawiał Greków, by zaprzestali wojny z Troją] przeto

lepiej ięft łwemu zdrowiu porádzić/ á wzyąć przymierze ná czas długi álbo wieczną przyiaźń/ áby ten lud łpracowany zá ty látá nieco odpoczynął *BielKron* 58; Tá tedy ziemiá Niemiecka/ poniewáz známi ięft w towarzysztwie łásieckim [...] [*wzywa was, tj. rycerstwo na wojnę*] y prófzą/ ábyście tym przymiérzem tureckim y przyiaźnią ięgo krześcíanłtwo włyłtko/ łiebie nákoniec łámych/ do mizernéy y niešťczéfnéy niewoli nie wdawáli. *OrzJan* 65, 6, 75; [tedy my tesz przyazniey ces.j.m. folgującz y themu przimierzu ktore z ięgo m. mamy, za prósbą y staraniem ięgo wszytkozmy ięmu dopuszczeli y w łaskęzmy go naszą przyęli. *CorfusDocum* 206]. Cf »nad przymierze i przyjaźń«, »wedle przyjaźni a (i) przymierza«.

»przyjaźń i przysięga (a. sprzysiężenie)« (2): *LibLeg* 11/86; Ktoby tę przyiaźń y to łprzyłiężenie przyiacielłkie złamał/álbo przeciw ięmu był/ niechay od Száble ták zginie/y w niwecz łie niech obroći iáko tá wodá. *StryjKron* 682.

»przyjaźń i (dobre) sąsiedztwo« (4): Bo Crolowie ich miloszcz panowye moyy milofcziwi chczą wtheyze przyassny y wdobrem szamłzieczthwie sthalye się zachovac z yey nigdy nywczem nyenarvłzacz. *LibLeg* 7/32, 8/26, 11/139v; *ActReg* 122.

»przyjaźń i spolność (a. spulęczność)« (2): Tęgo czáfu Kłiążę Kliwenłkie [...] vćiekl łie do Krolá Fráncufłkiego [...] Krol obaczył Medyoláná niedołtác z dobrą wolą/ przeto zły vmyłł obroćil ná Cefárzá/ [...] á ták łtym kłiążęćiem wźiał przyiaźń y łpolność *BielKron* 218; *BiałKaz* L.

»przyjaźń i ślub« [*szyk 2:1*] (3): y naprzeczywko nam wi prziiyaciel moy zebifczie niebily przeczywny y pamietalybifczie na przyazn y na sliub swoy ktori wi maczie kv nam y yęgo bi łczie schanowaly. *LibLeg* 11/86v, 10/113v, 11/65.

»przyjaźń i towarzystwo« [*szyk 1:1*] (2): Iákoż [!] iednák o wierze y chęći gotowey Cefárzá Ie^{go} M. Piątego/ namięy wálzá Kró: M może niewątpić: tákże o towarzysztwie y przyiaźni Kró: Ie^{go} M. Ferdinandá *OrzJan* 126, 77.

»wiara i przyjaźń« (2): tego to Alexanndrá Koriatowicá Kázimierz do chowania łtáteczney wiáry y przyiaźni przywioldł *StryjKron* 447, 447.

»przyjaźń i zachowanie« (3): yęno gdi pan Voyewoda Valafky czo przeczywko przyiazny náfchey y zachowanya Samłzyeczkyęgo poczadz chczał thediłz mv thego za pomoczam bołkam bronily akrziwd poddanich nálich łzye młczyly. *LibLeg* 11/157v, 11/161. Cf »dla przyjaźni i zachowania«.

»i przyjaźń i złączenie« (1): Iesli tedy tak to przymuie X. Biskup Wrocławski iáko od Ich m się dzieie y wtey mierze będzie się chciał declarowac iáko rozumie, ze ięmu nalezy albo Vrzędowi ięgo ym więtszą okazyą sobie vczyni doławy y zachowania Voboiga narodu ludzi y przyiaźń y złączenie przeszłe z Im potwierdzi. *ActReg* 148.

Wyrażenia przyimkowe: »dla przyjaźni« (9): dlya they przyałłny roskazalyłzmy donyęgo aby thełz swamy thak thełz dobrze łzyą zachoval *LibLeg* 7/41v.

~ dla przyjaźni między kim (a między kim) (4): Czo my czáłczya dla thego czerpymy ze się nadzyevamy koncza wthey rzeczy od Cefarza dobrego Czáłczya thełł dlya they przyałłny, kthora yełth myędzy mamy a myędzy cefarzem. *LibLeg* 7/103; alye gdi polia vedlie łtarich a prawdziwich granycz ogranyczone będą tedi połłel nasz powye ze radzi to mi vczynymi y teras a na potim dla

they przyazny ktora yeſth miedzi Czefſarzem Tvreczkim ysz poddanim Czefſarſkim owcze paſcz dopvcszym *LibLeg* 10/71, 11/27, 67.

dla czyjej przyjaźni (4): Ia dla waſzey dawney przyaſſny wſyſthkom tho vczynyl, y piſzałem theſz do waſz thak abicſze vyedziely yſz tho pewna rzecz kthoraſzmy kv vam przyrzekly *LibLeg* 7/68, 7/41v, 68, 68v.

Wyrażenia: »dla dawney przyjaźni« (3): Nam thego barſzo zal wſzak ze dla waſzey dawney przyaſſny pyſzalifzmy do Carza Tatarſkiego yeſlyby kthori vaſſ thaky vyazyen bil, aby vam wroczone, y ſkodą wliſthką waſzym poddanym opavyono. *LibLeg* 7/68, 7/68, 68v.

»dla wielkiej przyjaźni« (1): Wſakze dla waſzey vyelkyey przyaſſny y dla dobrego zachowanya thą waſzą proſzbą [...] przyymvymy *LibLeg* 7/41v.

Szereg: »dla przyjaźni i zachowania« (1): *LibLeg* 7/41v *cf* »dla wielkiej przyjaźni«. ~

»wedle (a. według) przyjaźni« (4): Vedlug they prziiyaſſny, abyſczye byly naſſemv przyaczielowy przyaczyełem, a nyeprzyaczyelowy nyeprzyacziełem. *LibLeg* 7/41v.

~ *według czyjej przyjaźni* (1): [*Cesarz turecki do Króla: poſtaliſcie*] ſzwego vyernego ſługą Soboczſkyego do naſſ wpoſzelsthwy [...] y piſzalifczye thak do naſſ czo then vaſſ poſel [...] a myſzmy mv vyerzily a barſzo dobrze vedlug waſzey przyaſſny *LibLeg* 7/67v.

Szereg: »wedle przyjaźni a (i) przymierza« [*ſzyk 1:1*] (2): lyvdzye w nyewolyam zabrane ſwobodnye pvſczycz rozlkacz bendzye raczil yakofch mi nyeodmyenne dvfanye oye⁸⁰ mczi mami yſch wthem wedlye przyazny y przimyerza [...] zachowacz ſzye bendye raczil. *LibLeg* 11/174, 11/28v. ~

»naprzeciwko przyjaźni« (1): miſmi dla tich prziczin dla swich ſzkod zanymy poczynaſz y tam za tim ych wtargnienym ſzkodj wielkie poddanim naſchim podzialaly. y thv sye ta rzecz okazvye ze tho yeſt naprzeczywko przyazny. *LibLeg* 11/90v.

»nad przyjaźń« (1):

~ *Szereg*: »nad przymierze i przyjaźń« (1): A wlozą na Turky naſche wynę ſkarzacz przed Sedziakiem ze ony nad przimierze y przyaſſny [...] to czynycz panſtwam y poddanim naſzim ſmiely *LibLeg* 11/28v. ~

»za przyjaźnią« (5): Tatarowie bedacz naſzimy przeczywnyky tich ziem kv Oczakowv vziwaly Czembvi teras pan naſz Czefſarz Thur. ktori yeſt przyacziełem waſchemv panv za tą przyaznią vziwacz tego nie miał *LibLeg* 11/27; poſſel ye⁸⁰ Ce. mczi bendacz v naſch gdi mv othich ſkodach powyadano obyeczowal yakofch tho ye⁸⁰ C.m. y zatha przyaznyam [...] y wedlye przimyerza [...] vczynycz yeſth powynyen. *LibLeg* 11/174, 8/26, 10/70v.

~ *Wyrażenie*: »za sąsiedzką przyjaźnią« (1): kthorem [*krzywdom*] yakobi zabyezecz lathwy ma ye⁸⁰ K.mcz. obiczaye yedno ych [...] vziwacz [*lege*: używać] yſch yeſcze nyehcze raczey bi tho wydzial abi thi krziwdi y roznycze za ſamſzyeczkaſm dobram przyaſſnyam bili porownani. *LibLeg* 11/153. ~

3. Powinowactwo; amicitia Mącz, Modrz; coniunctio Mącz (11) :

przyjaźń po kim (2): przeciwiwo tákowému y tákowym [*tj. tym, którzy sieją niepokój*] [...] chcemy ku ſkázie ich pawſtác [!]: y [...] choćiaiby krewnoſcią/ przyiaźnią po żonách/ álbo którąkolwiek bliſkoſcią nam álbo którymkolwiek z naſzych byli powinni: [...] chcemy y obiecuiemy kárác. *SarnStat* 220, 119.

W *połączeniach szeregowych* (3): Coniunctio etiam pro mutua amicitia et concordia, Item necessitudine et affinitate, Towarzystwo przyjaźni/ krewność/ zachowanie. *Mącz* 178a; *SarnStat* 119, 220.

Zwroty: »wejść (a. wchodzić) w przyjaźń; weszcie przyjaźni« [w tym: z kim (1)] [szyk zmienny] (3;1): Frederik pośltał z woŷkiem do Polŷki/ pobierác zamki y miálthá ná Władziŷlává. Takiež go brácia tropili iáko y Konrádá [...] až ięli mrzeć w woŷfce Celárŷkim [...] muŷieli wiechác precz z Słáŷká/ wŷákže potym weŷli w przyjaźń krewną *BielKron* 355v, 371; kłopoty wŷyŷtkié ŷá w lepŷzé obróconé, zá małżeńŷtwem iego [*Zygmunta Augusta*], y weŷciem przyjaźni w tymže domu Rákuŷkim *SarnStat* 1226, 1226.

»w przyjaźń się złączyć« (1): Ktemu, áby tym zwiáŷkiem nie tylko dwie perŷonie, które w małżeńŷtwo wŷtępuiá, w przyjaźń ŷie złączyły, ále též przyiáciele przyiácioły oboiéy ŷtrony *SarnStat* 599.

Wyrażenia: »krewna, krwiá spojona przyjaźń« [szyk 2:1] (2:1): Láthá 1325. Władziŷláv Lokthek bacząc wielkie ŷzkody od Litewŷkich kŷiáżąt w Polŷce być przez ich kozáctwá/ wŷzedł ŷnimi w krewną przyjaźń *BielKron* 371, 355v; *ActReg* 54.

»[z kim] przyjaźnią spowinowacony« (1): tedy trzebá w tem rády ŷzukác/ iákoby ábo komu iá [ziemię] poruczyć/ ktoby známi wieczną przyiáźnią był ŷpowinowacony [*qui sit perpetua nobiscum amicitia coniunctus*]/ ábo iá w mocy ŷwey mieć y zachowác. *ModrzBaz* 126, 44v.

»wieczna przyjaźń« (1): *ModrzBaz* 126 cf »przyjaźnią spowinowacony«.

»zastarzała przyjaźń« (1): Tym concludował ze y wdzięcznie y zpodziękowaniem taká pod takim czasem wīm chęc podaná przyimuie, y [...] niebaczy aby przystoinie niemogł zas aper:te y tak ŷczyrze zwmŷciá, tę zastarzałą, więc y krwiá spoioną przyiaźń wieŷć *ActReg* 54.

Szereg: »abo krewność abo przyjaźń« (1): Zaden nieieŷt ták ŷwiętobliwych á ŷkromnych obyczáiw/ ktoryby trzymáiąc dożywotnie vrząd niemiał wyŷtápic/ ábo nienawiŷciá/ ábo miłóŷciá/ ábo iáká inŷzá namiętnoŷciá/ zwálázczá iefli ma wiele ludzi ŷobie spowinowaconych ábo krewnoŷciá/ ábo przyiáźnią [*coniunctus vel affinitate, vel amicitia*]/ ktorymby k woli wiele czynić muŷiał *ModrzBaz* 44v.

4. Przyzwolenie, zgoda; pax *Mącz*; favor *JanStat* (8) :

Wyrażenie przyimkowe: »za przyjaźnią [czyj; w tym: G sb i pron (7), pron poss (1)]« = *per favorem JanStat* (8): Ian Pátryárcha Konŷtántynopolŷki/ zá przyiáźnią Mauryciuŷá Celárzá/ potzáł zwác y piŷác [ŷię]/ Papiežem y na zwierzchnieyŷzym káplánem wŷyŷtkich koŷciołow krzeŷcijáńŷkich *KrowObr* 6v; Po ŷmierci Henriká Probuŷá/ wŷtápiłi ŷprawce iego miáŷtá y zamku Krákoŷkich/ Przemyláwowi kŷiáżęciu wielkiej Polŷki/ á Lokietko wziął ŷędomierz zá przyiáźnią rycerŷtwá *BielKron* 367; *Pace eorum dixisse liceat*, Zá ich przyiáźnią. *Mącz* 285b; *SkarJedn* 136, 142; *SarnStat* 481.

~ *W połączeniu szeregowym* (1): Ale nie mniéy tych/ zá których dopuŷczeniém/ przyiáźnią/ rádá/ [...] to przeiechánié ŷie ŷtáło: o tákowá zdráde iáko wŷŷzéy iefł rzeczono/ będziemy kárác. *SarnStat* 398.

Szereg: »za dozwoŷeniem, przyjaźnią« (1): *Pace fiat tua*, Zá twoyim dozwoŷeniem/ przyiáźnią. *Mącz* 285b. ~

Synonimy: **1.** *braterstwo, chęć, chuć, kochanie, łaska, miłość, powolność, skłonność, upodobanie, zachowanie, życzliwość*; **2.** *pokoj, przychylność, uprzejmość, zgoda, złączenie, związek, życzliwość*; **3.** *bliskość, krew, krewność, przyjacielstwo, przyrodność, rodzina, towarzystwo*; **4.** *aprobacja, dopuszczenie, dozwolenie, przyzwolenie, zgoda.*

Cf **NIEPRZYJAŹŃ, PRZYJAZNOŚĆ, [PRZYJAŹLIWOŚĆ], [PRZYJAŹNIENIE]**

JR